

Nr 295.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa avlönings- och pensionsförbättringar för präster m. m.; given Stockholms slott den 16 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1947.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Statsrådet Quensel anmäler följande frågor, avseende anslag för skilda ändamål ur kyrkofonden för budgetåret 1947/48, nämligen

dels, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet,

1: o fråga om provisoriskt lönetillägg ur kyrkofonden åt präster för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948;

2: o fråga om särskild gottgörelse ur kyrkofonden åt präst för vissa bränslekostnader;

3: o fråga om utbyte från och med den 1 juli 1946 av vissa prästerskaps familjepensioner mot s. k. omreglerad familjepension;

4: o fråga om provisorisk nyreglering för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 av prästerskapets emeritilöner och familjepensioner; och

5: o fråga om provisoriskt förbättrat semesterkostnadsbidrag ur kyrkofonden åt präster för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948;

dels, efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för finansdepartementet,

6: o fråga om anslag ur kyrkofonden till särskild prästerlig verksamhet utom riket för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948;

dels ock frågor om

7: o anslag ur kyrkofonden för anlitage av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband under tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948; samt

8: o anslag ur kyrkofonden för anskaffande av arbetshjälp åt domkapitlen under tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 vid en preliminär indelning av stiftet i kyrkomusikerdistrikt.

Föredraganden anför härvid följande.

1. Provisoriskt lönetillägg ur kyrkofonden åt präster för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948.

Gällande bestämmelser.

De för prästerskapet i rikets territoriella församlingar — med undantag av Karlsborgs delvis militära församling — för närvarande gällande grundläggande avlöningsbestämmelserna äro meddelade i lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning (prästlönerregleringslagen). Till dessa huvudbestämmelser ansluta sig ett antal senare tillkomna bestämmelser i särskilda avlöningslagar och andra författningar, varigenom ifrågavarande präster tillerkänts åtskilliga, mer eller mindre speciella, ännu bestående tilläggsförmåner. I reglementet den 15 februari 1935 (nr 17) för prästerskapets avlöning (prästlönerreglementet) återfinnes en — genom däri efter hand gjorda kompletteringar — allt intill senaste tiden så gott som fullständig sammanställning över församlingsprästernas samtliga nuvarande avlöningsförmåner. De nämnda prästerskap jämlikt berörda författningar sålunda tillkommande huvudsakliga avlöningsförmånerna äro följande.

För *ordinarie präster (domprost och annan kyrkoherde samt komminister)*:

1) kontant årslön eller s. k. reglerad lön, vilken genom periodiska löne-regleringar bestämmes av Kungl. Maj:t individuellt för varje tjänst, dock för domprost lägst 8 000 kronor och högst 10 000 kronor och för annan kyrkoherde lägst 4 000 kronor, undantagsvis 3 500 kronor, och högst 8 000 kronor samt för komminister lägst 2 500 kronor, undantagsvis 2 250 kronor, och högst 5 000 kronor, ävensom för de lägst avlönade efter tio års tjänstgöring ett ålderstillägg å högst 500 kronor för år (prästlönerregleringslagen);

2) provisorisk tilläggslön å 2 100 kronor för år (lag 1929: 382);

3) fast reseanslag, högst 500 kronor för år (lag 1925: 449), jämte för särskilda fall vissa ytterligare resekostnadsersättningar;

4) ödebygdstillägg, för vissa präster i Härnösands och Luleå stift, å högst 1 400 kronor för år (lag 1925: 455);

5) lönetillägg i anledning av nådårsrättens upphörande med 1½ procent av reglerade lönen (lag 1926: 526);

6) semesterkostnadsbidrag för vissa kategorier av präster utgående vid beviljad semesterledighet efter 75 kronor för högst 30 dagar (lag 1937: 216);

7) dyrtidstillägg å vissa av förenämnda avlöningsförmåner enligt bestämmelserna om dyrtidstillägg å s. k. reglerad avlöning men med det procentuella tillägget bestämt efter gällande procenttal minskat med tre (lag 1934: 544 och kung. 1936: 7); samt

8) kristillägg i likhet med vad som gäller för befattningshavare i allmänhet i statens tjänst, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, men här beräknat å ett med 7 procent förhöjt tilläggsunderlag (kung. 1941: 411 och följande); ävensom

9) hyresfri tjänstebostad eller hyresersättning samt såsom bidrag till tjänstebostads uppvärmning, till kyrkoherde 200 kronor och till komminister 160 kronor för år (prästlönerregleringslagen).

För *extra ordinarie präster (kyrkoadjunkt och pastoratsadjunkt)*:

1) adjunktsarvode, för kyrkoadjunkt bestämt individuellt av Kungl. Maj:t vid de periodiska lönerogleringarna och i allmänhet utgående med 1 800—2 500 kronor för år samt för pastoratsadjunkt enhetligt 1 200 kronor för år (prästlönereglementet);

2) ålderstillägg, tre å vartdera 300 kronor för år efter tre, sex och nio års tjänstgöring (prästlönereglementet);

3) provisoriskt tilläggsarvode, för kyrkoadjunkt 900 kronor och för pastoratsadjunkt 1 000 kronor för år (prästlönereglementet);

4) bostads- och vivresättning, som bestämmas av domkapitlet och för närvarande utgår med belopp å 1 800—4 000 kronor för år, eller för pastoratsadjunkt bostad och vivre in natura (prästlönereglementet);

5) ödebygdstillägg såsom för ordinarie präst (lag 1925: 455 och prästlönereglementet);

6) åt kyrkoadjunkt lönetillägg i anledning av nådårsrättens upphörande med 1½ procent av adjunktsarvodet (lag 1926: 526) och åt pastoratsadjunkt arvodesförhöjning för familjepensioneringen med 60 kronor för år (prästlönereglementet);

7) dyrtidstillägg å vissa av förenämnda avlöningsförmåner såsom för ordinarie präst (lag 1934: 544 och kung. 1936: 7); samt

8) kristillägg såsom för ordinarie präst (kung. 1941: 411 och följande); ävensom

9) kostnadsfri skjuts i tjänsteärenden eller kontant gottgörelse därför (prästlönereglementet) eller, till kyrkoadjunkt, fast reseanslag såsom för ordinarie präst (lag 1925: 449) och dessutom vissa ytterligare resekostnadsersättningar.

Beträffande *övriga i allmän tjänst inom riket anställda präster — utom biskoparna* — ha gällande avlöningsbestämmelser i regel meddelats av Kungl. Maj:t i administrativ ordning, i särskilda fall med riksdagens godkännande. För garnisonspastorn i Karlsborgs församling samt prästerskapet i de två icke-territoriella militära församlingarna — Skeppsholms församling i Stockholm och Karlskrona amiralitetsförsamling — äro de huvudsak-

liga avlöningsbestämmelserna sålunda genom särskilda löne regleringsresolutioner (för Karlsborgs församling den 17 mars 1933, för Skeppsholms församling den 14 februari 1941 och för Karlskrona amiralitetsförsamling den 27 oktober 1939) bestämda i nära överensstämmelse med vad för församlingsprästerskapet i allmänhet gäller; till amiralitetspredikanten i Skeppsholms församling, vilken tillika bekläder annan prästtjänst, utgår dock allenast visst årsarvode. För garnisonspastorn i Boden har Kungl. Maj:t, i enlighet med beslut av 1943 års riksdag (skrivelse nr 203), den 8 oktober 1943 fastställt ett årligt arvode av 7 600 kronor med dyrtidstillägg och kristillägg därå såsom för församlingspräst. Slutligen har för stifts- och kontraktsadjunkterna innevarande år av riksdagen (skrivelse nr 97) godkänts vissa avlöningsgrunder, enligt vilka till en var sådan präst från den 1 juli 1947 skall utgå dels årsarvode å 5 580 kronor jämte tre ålderstillägg å 300 kronor efter tre, sex och nio år, dels ödebygdstillägg såsom till församlingspräst, dels dyrtidstillägg och kristillägg å nämnda avlöningsförmåner såsom å s. k. reglerad avlöning inom civilstaten, dels ock av Kungl. Maj:t individuellt bestämd resekostnadsersättning och i vissa fall även traktamentsersättning.

För *biskoparna* gälla särskilda avlöningsbestämmelser, som finnas meddelade i den s. k. biskopsavlöningsförordningen (1936:578). Enligt dessa åtnjuta biskoparna i allmänhet, förutom hyresfri tjänstebostad med möblering för vissa representationsrum, dels grundlön jämte dyrtidstillägg och kristillägg därå såsom å s. k. reglerad avlöning inom civilstaten samt resekostnads- och traktamentsersättning för resor i tjänsten, dels ock kostnadsfri telefon och av Kungl. Maj:t individuellt bestämt bränslebidrag för tjänstebostaden. Biskops grundlön utgör 21 000 kronor för år, utom för ärkebiskopen och biskopen i Lund vilkas grundlön uppgår till 29 000 respektive 24 500 kronor. Till biskopen i Visby, vilken tillika är prebendekyrkoherde i Visby stadsförsamling, utgår i stället för grundlön särskild lönefyllnad å kyrkoherdeavlöningen så att den kontanta lönen sammanlagt uppgår till 21 000 kronor jämte tilläggsförmåner.

Utöver nu angivna, mera bestående avlöningsförmåner ha samtliga här omförmälda prästerliga befattningshavare — i likhet med vad som beviljats den stora huvudmassan av befattningshavare vid den civila och den militära statsförvaltningen och det statsunderstödda kommunala skolväsendet — jämlikt beslut av 1946 års riksdag (propositionen nr 71, riksdagens skrivelse nr 171) erhållit *provisoriskt lönetillägg* för tiden den 1 juli 1946—30 juni 1947. Den närmare regleringen härav finnes meddelad i kungörelsen den 28 juni 1946, nr 550. Enligt vad däri stadgas skall dylikt lönetillägg för angivna tid tillkomma nämnda befattningshavare ävensom extra ordinarie präst, som på grund av sjukdom eller militär beredskapstjänstgöring är ledig från prästerligt förordnande men uppbär för dylikt fall bestämt särskilt prästerligt arvode. Det provisoriska lönetillägget utgår

enligt bestämmelserna i kungörelsen till prästerna i gemen med ett för alla, oberoende av löneställning, lika belopp av 55 kronor i månaden (660 kronor för år). Med hänsyn till att kyrkoadjunkterna och pastoratsadjunkterna åtnjuta, pastoratsadjunkt fritt vivre in natura eller också — liksom kyrkoadjunkt — en efter levnadskostnaderna på vederbörandes stationeringsort härför särskilt bestämd kontant ersättning, har dock för dessa befattningshavare det provisoriska lönetillägget i kungörelsen nedsatts till 37 kronor i månaden (444 kronor för år).

Den av 1946 års riksdag för statsförvaltningen och det statsunderstödda skolväsendet beslutade provisoriska lönetilläggsregleringen avser till större delen sådana förvaltningsgrenar, som omfattas av 1939 års och i anslutning därtill senare genomförda lönerogleringar och för vilka en ny allmän löneroglering är ämnad att träda i tillämpning den 1 juli 1947. Inom dessa förvaltningsgrenar blir därför en fortsatt provisorisk lönetilläggsreglering för tiden därefter erforderlig blott för enstaka grupper av befattningshavare, däribland sådana som alltjämt åtnjuta s. k. oregerad avlöning. För budgetåret 1947/48 har fördenskull också i årets statsverksproposition (bilaga 2: Gemensamma frågor) allenast ifrågasatts provisoriskt lönetillägg för dylika särskilda personalgrupper. Enligt vad därvid föreslogs och av riksdagen numera godkänts, skall det nya lönetillägget för civilstatstjänstemännen m. fl. kunna av Kungl. Maj:t efter vissa grunder höjas utöver det som utgår för innevarande budgetår. Vid förslaget framläggande framhöll chefen för finansdepartementet, bland annat, att frågan om en fortsatt och eventuellt förstärkt löneförbättring jämväl åt prästerna för tiden efter den 30 juni 1947 borde handläggas särskilt.

1946 års prästlönekommittés förslag.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 mars 1946 erhöj jag bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning och avgiva förslag till revision av de för prästerskapet gällande avlöningsbestämmelserna och vad därmed sammanhör. Med stöd härav tillkallade jag samma dag såsom sakkunniga landshövdingen Axel Westling, tillika ordförande, kyrkoherden Åke Berger, professorn Dick Helander, ledamöterna av riksdagens II. kammare J. W. Mårtensson och Axel Rubbestad samt kammarrådet Tom Wohlin. På grund av erhållet särskilt uppdrag ha nämnda sakkunniga, *1946 års prästlönekommitté*, med skrivelse den 7 mars 1947 framlagt förslag i fråga om provisoriskt lönetillägg åt präster för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948.

Prästlönekommittén har närmast med avseende å församlingsprästerskapet i allmänhet anført i huvudsak följande.

Det åt prästlönekommittén givna allmänna utredningsuppdraget avser ej blott en genomgripande revision i förenklande syfte av det för församlingsprästerskapet gällande avlöningssystemet utan även ett allmänt övervägande av skäligheten av de löneförhöjningar av olika art, som för närva-

rande äro dessa präster tillförsäkrade. De skiftande spørsmål, som här påkalla ett ställningstagande från kommitténs sida, äro i mångt och mycket av svårbedömd natur och utredningsarbetet befinner sig ännu på ett förberedande stadium. Redan nu anser sig kommittén dock kunna såsom sin uppfattning uttala, att en moderniserad lönereglering för ifrågavarande präster bör bygga på en allmän anknytning till de för befattningshavarna inom den civila statsförvaltningen numera antagna nya löneplanerna samt att den blivande löneregleringen måste komma att medföra en generell och kanske rätt långt gående utjämning av de nu starkt differentierade lönebeloppen för olika befattningshavare inom en och samma prästerliga tjänstegrad. Var på löneskalan för civilstatstjänstemännen anknytningen för de särskilda prästerliga tjänstegraderna skäligen bör sökas, utgör emellertid en fråga som för kommittén alltjämt står öppen. Kommittén är förty ännu icke i stånd att i detta hänseende angiva några bestämda, för en blivande lönereglering normerande lönesiffror.

Vid ett ställningstagande till spørgsmålet angående en fortsatt lönetilläggsreglering för prästerna för tiden närmast efter den 30 juni 1947 har prästlönekommittén givetvis att i första hand utgå från det förhållandet, att flertalet grupper av präster i allmän tjänst år 1946 av statsmakterna redan erhållit provisoriskt lönetillägg för tiden intill halvårsskiftet juni—juli 1947. Det kan med hänsyn härtill knappast föreligga anledning att nu undersöka, i vad mån särskilda grupper av präster till följd av sitt löneläge kunna anses över huvud taget ej böra komma i fråga till fortsatt lönetillägg. Sådana befattningshavare, som jämlikt 1946 års kungörelse i ämnet erhållit provisoriskt lönetillägg för tiden intill den 1 juli 1947, torde följaktligen även vid den nu avsedda regleringen böra tillerkännas dylikt lönetillägg. Ej heller lär vid denna reglering någon reducering av beloppet av det i varje särskilt fall för närvarande utgående provisoriska lönetillägget böra ifrågasättas. Det skulle måhända i nuvarande ovissa läge med avseende å prästernas framtida inplacering å tillämplig löneskala till och med kunna anses naturligtast att man för den förestående lönetilläggsregleringen för dem begränsade sig till att i det hela förlänga giltigheten av grunderna för gällande reglering. Kommittén har dock, i anslutning till de synpunkter som varit vägledande vid avvägningen av motsvarande avlöningsförbättring åt civilstatstjänstemännen under instundande budgetår, funnit sig ha grundade skäl att överväga, huruvida icke den för prästerna nu åsyftade fortsatta avlöningsförbättringen åtminstone för vissa lönelägen kan förstärkas.

Det står för prästlönekommittén klart, att den vid en ny allmän löne-reglering för församlingsprästerna motsedda utjämningen av avlöningsbeloppen för befattningshavarna inom de särskilda tjänstegraderna under alla förhållanden måste antagas komma att medföra en viss avlöningshöjning för de för närvarande inom respektive tjänstegrad lägre och lägst avlönade befattningshavarna. Huru långt upp på löneskalan en dylik förbättring kan tänkas sträcka sig och huru stor densamma i de särskilda lönelägena kan bli, är såsom förut framhållits ännu ovisst. För att i någon mån vinna en överblick av förhållandena härutinnan har emellertid prästlönekommittén låtit företaga en preliminär undersökning rörande storleken av de församlingsprästerna enligt gällande avlöningsbestämmelser tillkommande sammanlagda löneförmånerna i olika lönelägen inom skilda tjänstegrader — för kyrkoherdar, för komministrar, för kyrkoadjunker och för

pastoratsadjunkter. I anslutning därtill har kommittén tillika verkställt en jämförelse mellan de särskilda prästernas nuvarande nettoavlönning och den nettolön, som skulle tillkomma dem vid en löneroglering, anknyttande till de nya löneplanerna med inplacering i för närvarande lägsta tänkbara lönegrader. Det har härvid visat sig, att under de sålunda antagna förutsättningarna det nu utgående provisoriska lönetillägget för de lägre avlönade befattningshavargrupperna skäligen skulle allt efter löneläge kunna mer eller mindre förhöjas. Lönetillägget för de högst avlönade inom de olika tjänstegraderna skulle däremot i regel icke kunna förhöjas utan snarare behöva nedsättas eller till och med indragas. Med ledning av vad sålunda preliminärligt kunnat utrönas har prästlönekommittén låtit uträkna huru stor förhöjning av det nuvarande provisoriska lönetillägget, som med iakttagande av nödiga säkerhetsmarginaler i förekommande fall skäligen skulle för tiden efter den 30 juni 1947 kunna medgivas de prästerliga befattningshavarna i skilda lönelägen och tjänstegrader.

På grundval av de verkställda uträkningarna och med iakttagande att ej någon befattningshavare komme att få vidkännas minskning i det lönetillägg, vartill han för närvarande är berättigad, har prästlönekommittén framlagt följande förslag till provisoriskt lönetillägg åt ordinarie och extra ordinarie församlingspräster för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948.

Ordinarie präster

Grundavlönning kronor, över: högst:	Föreslaget provisoriskt lönetillägg (års-/resp. månadsbelopp i kronor)	
	Kyrkoherde	Komminister
— 2 600	—	1 380/115
2 600 — 2 900	—	1 200/100
2 900 — 3 500	—	1 020/ 85
3 500 — 3 900	1 680/140	840/ 70
3 900 — 4 200	1 440/120	660/ 55
4 200 — 5 000	1 200/100	660/ 55
5 000 — 5 900	960/ 80	—
5 900 — 6 300	720/ 60	—
6 300 —	660/ 55	—

Extra ordinarie präster

Grundavlönning kronor	Utan ålders-tillägg	Med ett ålders-tillägg	Med två eller tre ålders-tillägg
<i>Kyrkoadjunkter</i>			
under 4 600	720/60	1 080/ 90	1 320/110
minst 4 600 men			
under 5 400 . . .	444/37	840/ 70	1 080/ 90
5 400 och däröver	444/37	720/ 60	960/ 80
<i>Pastoratsadjunkter</i>			
under 3 700	1 080/90	1 560/130	1 800/150
minst 3 700 men			
under 4 200 . . .	900/75	1 440/120	1 680/140
4 200 och däröver	840/70	1 320/110	1 560/130

Till den sålunda uppgjorda lönetilläggstabeln har prästlönekommittén lämnat följande tillämpningsanvisningar och kommentarer:

1. Med grundavlönning avses, för ordinarie präst (kyrkoherde och komminister) enligt gällande löneregleringsresolution för befattningen fastställd reglerad lön, inklusive befattningshavare eventuellt tillerkänt ålderstillägg, samt för kyrkoadjunkt det i löneregleringsresolutionen för befattningen fastställda och för pastoratsadjunkt det enligt reglementet för prästerskapets avlöning med 1 200 kronor till befattningshavaren utgående adjunktsarvodet tillika med av domkapitlet för ett vart fall enligt härför gällande regler fastställd ersättning för eller, där sådan ej utgår, beräknat värde av bostad och vivre, men utan inräknande av ålderstillägg, som må vara av adjunkten intjänat.

2. Till befattningshavare, som åtnjuter sådan vid tjänsten på grund av donation av enskild utgående särskild förmån utöver lönen, som i 7 § prästlöneringslagen avses, eller åtnjuter särskilt lönetillägg enligt 10 § samma lag, skall provisoriskt lönetillägg utgå med allenast lägsta i tabellen för ifrågavarande slag av befattningar upptaget belopp; ägande domkapitlet dock, där domkapitlet så finner skäligt, att på därom av befattningshavaren gjord framställning tillerkänna denne det högre provisoriska lönetillägg, som enligt tabellen skulle utgå vid sådan befattning med grundavlönning, svarande mot befattningshavarens grundavlönning med tillägg av uppskattade årsvärdet av honom tillkommande särskilda förmån utöver lönen och särskilda lönetillägg enligt 10 § prästlöneringslagen.

3. Domprostbefattning jämställas i fråga om det provisoriska lönetilläggets bestämmande med annan kyrkoherdebefattning.

4. För kyrkoadjunkt och pastoratsadjunkt med viss grundavlönning bestämmes beloppet av det provisoriska lönetillägg, som i ett vart fall skall utgå, med hänsyn till huruvida adjunkten för den tid, å vilket det till utbetalning då förfallna provisoriska lönetillägget belöper, jämväl äger å adjunktsarvodet uppbära ålderstillägg och i så fall ett eller flera.

5. Det provisoriska lönetillägget skall likställas med reglerad lön och med adjunktsarvode såväl i vad gäller ordinarie prästs och kyrkoadjunkts skyldighet att vidkännas avlöningsavdrag vid tjänstledighet som i fråga om prästlöneringslagens stadgande om tjänstgörings fullgörande såsom förutsättning för annan adjunkts rätt till avlöning, liksom i övrigt med avseende å gällande avlöningsbestämmelsers tillämpning.

6. Till extra ordinarie präst, som av i 12 § fjärde stycket prästlöneringslagen angiven orsak ej bestrider prästerligt förordnande men åtnjuter för dylikt fall bestämt särskilt prästerligt arvode, skall det provisoriska lönetillägget utgå med 900 kronor för år (månadsbelopp 75 kronor) för fall då prästen i fråga icke åtnjuter ålderstillägg samt med 1 260 kronor för år (månadsbelopp 105 kronor), då han uppbär ett ålderstillägg, och med 1 440 kronor för år (månadsbelopp 120 kronor), då han uppbär mer än ett ålderstillägg; allt enligt i punkt 4) angiven regel.

Kommittén har utgått ifrån, att de föreslagna provisoriska lönetilläggen skola innefatta en avlöningsförbättring i ett för allt för åsyftade tidsperiod och att de följaktligen skola anses täcka en eventuellt påvisbar otillräcklighet i någon särskild prästerna tillkommande avlöningspost — exempelvis det för prästgård utgående uppvärmningsbidraget. Lönetilläggen måste till-

lika, framhåller kommittén, anses utgöra den högsta löneförbättring, som under förhandenvarande omständigheter skäligen bör kunna ifrågasättas. För adjunkterna vore de förordade lönetilläggsbeloppen uträknade under hänsynstagande till befattningshavarnas nuvarande förmån av fritt vivre eller ersättning därför; dessa belopp behöfve följaktligen icke reduceras med hänsyn till förekomsten av dylik förmån.

Prästlönekommittén har vidare funnit angeläget att framhålla, att ett beslut om löneförbättring i enlighet med dess förslag icke borde uppfattas såsom prejudicerande i fråga om den förestående allmänna regleringen av löneförhållandena för prästerna. Kommittén måste nämligen vid utformningen av sitt blivande förslag i detta hänseende vara obunden av såväl hittillsvarande som nu föreslagna provisoriska anordningar beträffande lönesättningen.

I frågan om provisoriskt lönetillägg åt stifts- och kontraktsadjunkterna anför prästlönekommittén följande.

Kommittén har baserat sitt bedömande av frågan om fortsatt provisorisk lönetilläggsreglering för stifts- och kontraktsadjunkterna på, i tillämpliga delar, enahanda grunder som beträffande församlingsprästerskapet. Kommittén har sålunda även beträffande nu ifrågavarande befattningshavare undersökt, hur nuvarande nettoavlöning förhölle sig till närmast motsvarande nettoavlöning enligt de nya civila löneplanerna. Med ledning härav har kommittén funnit sig böra föreslå, att präst, som under tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 uppehåller förordnande såsom stifts- eller kontraktsadjunkt, tillerkännes provisoriskt lönetillägg med belopp, som skäligen bör bestämmas, för befattningshavare utan ålderstillägg eller med allenast ett ålderstillägg till 660 kronor för år (månadsbelopp 55 kronor), samt för befattningshavare med två eller tre ålderstillägg till 840 kronor för år (månadsbelopp 70 kronor). Kommittén har härvid förutsatt, att stifts- och kontraktsadjunkterna från och med den 1 juli 1947 komma i åtnjutande av de delvis förbättrade löneförmåner, som i proposition nr 64 till årets riksdag av Kungl. Maj:t föreslagits.

Med avseende å biskopar och innehavare av i kungörelsen den 28 juni 1946, nr 550, omförmälda militära prästbefattningar anför prästlönekommittén i detta sammanhang följande.

Med hänsyn bland annat till storleken av ifrågavarande befattningshavares nuvarande löneförmåner har kommittén icke ansett sig i rådande läge kunna föreslå någon förhöjning av det till dem för närvarande utgående provisoriska lönetillägget. En var av dessa befattningshavare bör följaktligen enligt kommitténs mening för den nya lönetilläggsperioden tillerkännas provisoriskt lönetillägg med oförändrat belopp av 660 kronor för år (månadsbelopp 55 kronor). Pastoratsadjunkt, vilken under angivna tid efter vederbörligt förordnande såsom vikarie uppehåller någon av de här avsedda militära prästbefattningarna och därvid icke berättigats att helt eller delvis uppbära de med den uppehållna befattningen förenade löneförmånerna, bör under tiden för sådant förordnande likväl vara berättigad att erhålla provisoriskt lönetillägg efter de grunder, som

föreslagits för tjänstgöring såsom pastoratsadjunkt i de egentliga territoriella församlingarna.

Slutligen framhåller prästlönekommittén:

För såväl församlingsprästerskapet som övriga berörda prästerliga befattningshavare synas med avseende å det provisoriska lönetillägget för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948, utöver vad därutinnan särskilt föreslagits, bestämmelserna i kungörelsen den 28 juni 1946 nr 550 böra i tillämpliga delar alltjämt äga giltighet. Kostnaderna för den nya regleringen torde följaktligen, liksom för innevarande period, helt böra bestridas ur kyrkofonden.

I särskild skrivelse den 19 april 1947 har *prästlönekommittén* i annat sammanhang, vartill jag återkommer i det följande, berört ett särskilt spörsmål med avseende på provisoriska tilläggsförmåner åt präster och därvid anført i huvudsak följande.

Där tidigare särskild tilläggsförmån beviljats å prästs avlöning eller emeritilön, har i regel — där ej det mera bestående sambandet mellan lön och tilläggsförmån ändock av omständigheterna framgått — uttrycklig bestämmelse meddelats, för det fall att tilläggsförmånen avsetts jämväl skola tillkomma prästens tjänst- och nådårsberättigade efterlevande (jfr kungörelserna 1936: 7 angående dyrtidstillägg och 1941: 411 angående kristillägg samt 2 kap. 24 § 2 mom. prästlönereglementet 1935: 17 angående ödebygdstillägg). I kungörelserna 1946: 216 och 550 angående tillfälligt lönetillägg för 1945/46 och provisoriskt lönetillägg för 1946/47 åt prästerna har någon motsvarande föreskrift icke meddelats. I allmänhet synas de löneutbetalande myndigheterna ha tolkat sistnämnda lönetilläggsförfattningar så, att tillfälligt eller provisoriskt lönetillägg icke medgivits prästs tjänst- och nådårsberättigade efterlevande, där sådana förekommit. Enligt vad upplysts har visserligen i ett fall anförts besvär över domkapitlets beslut att ej tillerkänna nådårsberättigad prästänka tillfälligt lönetillägg under nådårstiden den 1/2 1946—31/1 1947, vilka besvär dock ännu ej blivit slutligt avgjorda. Oavsett att i här ifrågavarande två författningar sålunda icke direkt utsagts, huruvida prästs tjänst- och nådårsberättigade efterlevande skola ha rätt till däri avsedda lönetillägg eller ej, läser i allt fall av bestämmelserna rörande det tillfälliga lönetillägget få anses tydligt framgå, att detta tillägg endast avsetts skola tillkomma vederbörande befattningshavare själv. I 2 § kungörelsen stadgas sålunda uttryckligen — i överensstämmelse med likartat stadgande i motsvarande bestämmelser för befattningshavare i statens tjänst m. fl. (kung. 1946: 74) — att tillfälligt lönetillägg endast skall utgå till den, som den 15 mars 1946 innehade viss angiven anställning eller under tiden närmast förut avgått med emeritilön från dylik anställning. Av vissa bestämmelser om det provisoriska lönetillägget torde likaledes kunna slutas, att ej heller detta tillägg varit avsett för annan än tjänst innehavaren själv. Vad beträffar det av prästlönekommittén föreslagna förstärkta provisoriska lönetillägget för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 har kommittén visserligen i sin skrivelse därom ej berört nu förevarande spörsmål, men har kommittén likväl utgått ifrån, att föreslagna lönetillägg icke skall tillkomma prästs tjänst- och nådårsberättigade efterlevande.

Beträffande k o s t n a d e r n a för de provisoriska lönetilläggen har prästlönekommittén anfört:

För den provisoriska lönetilläggsregleringen för prästerna för tiden den 1 juli 1946—30 juni 1947 beräknades i propositionen 1946: 71 kostnaderna till 1,9 å 2,0 miljoner kronor. Kyrkofondens kostnader för provisoriskt lönetillägg åt prästerna under första halvåret av innevarande lönetilläggsperiod ha, med ledning av inkomna redovisningar, preliminärt uträknats till sammanlagt 880 494 kronor 43 öre. Uträknas kostnaderna för provisoriskt lönetillägg åt prästerna för hela den innevarande lönetilläggsperioden på grundval dels av det för de särskilda befattningshavarna för ifrågavarande tid bestämda årsbeloppet av lönetillägget, dels av det nuvarande antalet präster inom olika tjänstegrader av de särskilda till lönetillägg berättigade befattningshavargrupperna, erhåller man en totalkostnad för året av högst 1 825 980 kronor.

Med ledning av motsvarande siffror torde kyrkofondens kostnader för provisoriskt lönetillägg enligt prästlönekommitténs förslag för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 kunna för samtliga nu ifrågavarande präster beräknas komma att uppgå högst till cirka 2 970 000 kronor eller i avrundat tal 3 miljoner kronor. Härvid har tagits hänsyn till den beslutade utvidgningen av stiftsadjunktsorganisationen från den 1 juli 1947.

Sveriges yngre prästers förbund har med anledning av prästlönekommitténs förslag hemställt, att de lönetilläggsbelopp, som av kommittén föreslagits för kyrkoherde, måtte i tillämplig omfattning jämväl tillerkännas komminister. Förbundet framhåller såsom enligt dess uppfattning orimligt, att kyrkoherde och komminister med för närvarande lika stora löner skulle erhålla provisoriskt lönetillägg av olika storlek på sätt kommittén föreslagit.

I likhet med civilstatens tjänstemän ha även prästerna för innevarande budgetår erhållit ett provisoriskt lönetillägg å högst 660 kronor. För det stora flertalet av statens befattningshavare avses en allmän lönereglering komma att träda i kraft från och med ingången av nästa budgetår. Beträffande de grupper civilstatstjänstemän, för vilka frågan om en mera definitiv lönereglering av skilda orsaker måst framskjutas till en senare tidpunkt, är avsikten den, att hithörande befattningshavare för det instundande budgetåret skola erhålla ett mot den allmänna löneregleringen svarande provisoriskt lönetillägg. Det synes med hänsyn härtill rimligt att även prästerskapet, vars löneregleringsfråga ännu icke är löst, under nästa budgetår får komma i åtnjutande av ett lönetillägg av provisorisk natur. Utgångspunkterna för prästlönekommitténs förslag till avvägning av ett sådant lönetillägg ha varit, att lönetillägget för varje fall bör utgå med lägst samma belopp som för innevarande budgetår samt att detta belopp — i likhet med det förnyade provisoriska lönetillägget för civilstatstjänstemän — bör förhöjas i den mån så prövas kunna ske utan att man därigenom föregriper resultatet av pågående utredning om en mera definitiv lönereg-

Föredraganden.

ring för prästerna. Jag finner dessa grunder för tilläggens avvägning vara de i närvarande läge enda möjliga. Visserligen har mot de av kommittén tillämpade graderingsskalorna för tilläggen anmärkts, att desamma skulle medföra en icke påkallad differentiering av sådana kyrkoherde- och komministerslöner, som för närvarande ligga på samma nivå. Även om jag hyser en viss förståelse för de synpunkter, som torde varit bestämmande för kritiken på denna punkt, har jag dock icke ansett mig böra frångå kommitténs förslag, vilket jag alltså tillstyrker.

Vad kommittén ifråga om rätten att komma i åtnjutande av lönetillägg och eljest i detta sammanhang anfört, har icke givit mig anledning till erinran.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser som erfordras, därest kommitténs av mig sålunda tillstyrkta förslag vinner riksdagens bifall.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att provisoriskt lönetillägg åt präster må för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 utgå i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordade grunder.

2. Särskild gottgörelse ur kyrkofonden åt präst för vissa bränslekostnader.

Enligt 11 § 4 mom. prästlönerregleringslagen åligger det pastorat att såsom bidrag till uppvärmning av tjänstebostad gälda, till kyrkoherde 200 kronor och till komminister 160 kronor för år.

Centralstyrelsen för Sveriges yngre prästers förbund anhöll i skrivelse den 4 april 1945, att kyrkoherde och komminister, som innehade tjänstebostad, måtte med hänsyn till bränslekostnadernas stegring erhålla procentuellt tillägg å det för dem stadgade uppvärmningsbidraget, att utgå räknat från och med den 1 juli 1944.

1946 års kyrkomöte har i sin skrivelse, nr 34, gjort framställning i samma syfte.

Prästlönekommittén har, såsom förut erinrats, framhållit, att dess förslag rörande provisoriskt lönetillägg för nästa budgetår innefattade en förstärkning av samtliga avlöningsförmåner, således även ifrågavarande uppvärmningsbidrag. Kommittén har därför förklarat sig icke kunna biträda nyssnämnda framställningar om en specialreglering beträffande uppvärmningsbidraget. Kommittén har emellertid till prövning upptagit de ordinarie församlingsprästernas bränslekostnader från en annan utgångspunkt och därvid anfört och föreslagit följande.

Jämlikt prästlönerregleringslagen 11 § 2 mom. skall, där ej hinder möter, tjänstebostad beredas kyrkoherde och komminister genom upplåtelse till

honom av prästgård, på sätt i ecklesiastik boställsordning sägs. I boställsordningen 10 § 1 och 2 mom. stadgas, att för boningshus å prästgård må föreskrivas, förutom kök och andra ekonomiutrymmen, för kyrkoherde högst åtta och för komminister högst sex boningsrum, av vilka i förekommande fall ett tillika skall vara expeditionsrum. Här angivet bostadsutrymme är alltså att uppfatta såsom en norm för vad statsmakterna funnit ifrågavarande befattningshavare skäligen böra tilläggas såsom tjänstebostad; en prästgård av högst denna omfattning utgör *normalbostad* för vederbörande tjänstinnehavare.

Det enligt 11 § 4 mom. prästlönerregleringslagen till en prästgårdsinnehavare utgående uppvärmningsbidraget är uppenbarligen avvägt med hänsyn till den beräknliga bränsleåtgången för en dylik normalbostad. Såsom känt är innehålla emellertid prästgårdarna, särskilt kyrkoherdarnas, ej sällan ett betydligt större antal boningsrum än vad boställsordningen förutsätter. Äldre kyrkoherde-prästgårdar lära på sina håll sålunda ha både 15 och 16 och kanske flera boningsrum, och i vissa fall ha dylika stora prästgårdar vid nybyggnad för kyrkoherden omdisponerats till prästgård åt komminister. Ofta äro dessa gamla prästgårdar dessutom otidsenligt inredda och ombonade, så att de merendels draga exceptionellt höga uppvärmningskostnader. Kommittén har också i sitt utredningsarbete redan haft anledning uppmärksamma de olägenheter, som ovillkorligen måste vara förbundna med dessa allt för stora och otjänligt anordnade prästgårdar. Ehuru kommittén ännu ej kunnat fatta slutlig ståndpunkt till vad härutinnan bör åtgöras, står det dock klart för kommittén att denna fråga är av icke ringa betydelse för ett rationellt ordnande av församlingsprästernas avlöningsförhållanden. Förekomsten av en prästgård av här angiven beskaffenhet innebär redan under normala förhållanden en belastning för den tjänstebostadsberättigade prästen, som vid det gällande avlöningssystemets införande synbarligen ej tillräckligt beaktats. Denna belastning har i nuvarande dyrtidsläge givetvis än mer accentuerats. Prästlönekommittén finner det med hänsyn härtill behjärtansvärt att söka bereda innehavarna av dylika prästgårdar, med rumsutrymmen utöver måttet för boställsordningens normalbostad, åtminstone någon gottgörelse för den extra kostnadsbelastning, som härför åvilar dem.

Då kommittén i enlighet härmed ansett sig böra tillstyrka en särskild gottgörelse åt ifrågavarande prästgårdsinnehavare, vill kommittén dock framhålla, att den härför erforderliga regleringen bör få en utpräglat provisorisk och enkel karaktär. Den får icke ha till mål att tillgodose någon individuell och absolut rättvisa och bör icke förutsätta någon mera ingående kontroll av bostadsförhållandena från de utbetalande myndigheternas sida. Till förhindrande av att gottgörelse utan vidare skulle komma att utgå även för sådana fall, där det uppenbarligen måste anses tveksamt i vad mån begärd gottgörelse vore befogad, bör det dock tillkomma vederbörande myndighet att, där den finner sådant påkallat, pröva förutsättningarna för gottgörelse och i anslutning därtill i förekommande fall vägra gottgörelse eller nedsätta härför begärt belopp.

Från dessa synpunkter vill prästlönekommittén föreslå, att kyrkoherde och komminister eller för sådan förordnad vakansvikarie, vilken innehar och bebor tjänstebostad i insynad prästgård, tillerkännes en särskild gottgörelse av 50 kronor för år för varje i prästgården ingående verkligt boningsrum, som tjänstinnehavaren — expeditionsrum och andra särskilda

utrymmen oräknade — utöver, för kyrkoherde, sju och, för komminister, fem under året disponerat för sig och sin familj samt under rådande eldningssäsong hållit uppvärmt med av honom bekostat bränsle. Gottgörelse bör emellertid för fall att i tjänstebostaden ingå flera än femton boningsrum av beskaffenhet som här avses, icke till tjänst innehavaren utgå för sålunda överskjutande antal boningsrum. Den föreslagna gottgörelsen synes böra utbetalas av stiftsnämnden efter därom av tjänst innehavaren gjord framställning och torde, med hänsyn till möjligheten att prästgård under pågående eldningssäsong kan ha bytt innehavare, böra utgå i efterskott, förslagsvis vid månadsskiftet april—maj. Där olika prästgårdsinnehavare förekommit, bör gottgörelsen fördelas på dem i förhållande till den del av den gångna eldningssäsongen en var disponerat ifrågavarande boningsrum. Gottgörelsen bör liksom de provisoriska lönetilläggen bestridas ur kyrkofonden.

Med detta sitt förslag har prästlönekommittén närmast avsett att bereda prästerna ifrågakommande gottgörelse för näst instundande eldningssäsong under tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948, men synes det kommittén dessutom skäligt att motsvarande gottgörelse beviljas retroaktivt med samma belopp jämväl för nu innevarande eldningssäsong.

De kostnader, som föranledas av den sålunda föreslagna särskilda bränslegottgörelsen, äro helt naturligt icke möjliga att på förhand ens tillnärmelsevis exakt beräkna. De torde emellertid komma att visa sig förhållandevis begränsade och böra inalles, såvitt kommittén vågar bedöma, svårligen kunna överstiga 100 000 kronor för år.

Sveriges yngre prästers förbund har med anledning av kommitténs förslag upprepat sin tidigare gjorda framställning i ämnet.

Föredraganden.

Med hänsyn till vad prästlönekommittén anfört rörande innebörden av den avvägning, som legat till grund för de utav kommittén föreslagna provisoriska lönetilläggen, lärer det icke böra ifrågasättas att samtidigt därmed höja de till ordinarie präster jämlikt 11 § 4 mom. prästlöneordningslagen utgående bidragen till uppvärmningen av deras tjänstebostad. Jag anser mig fördenskull icke för närvarande böra förorda bifall till de framställningar i sådant hänseende, som gjorts av kyrkomötet och Sveriges yngre prästers förbund. Prästlönekommitténs förslag i fråga om gottgörelse för bränslekostnad, som åvilar innehavare av onormalt stora prästgårdar, finner jag däremot välgrundat och lämpligt att genomföra jämsides med den föreslagna lönetilläggsregleringen. Att en dylik gottgörelse icke kan utmätas annorlunda än rent schablonmässigt torde få anses ligga i sakens natur. Jag har ej heller något att erinra emot storleken av den av kommittén föreslagna gottgörelsen eller mot de föreslagna grunderna för gottgörelsens utanordnande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ur kyrkofonden må i enlighet med vad jag i det föregående förordat utgå gottgörelse åt präst för vissa bränslekostnader.

3. Utbyte från och med den 1 juli 1946 av vissa prästerskapets familjepensioner mot s. k. omreglerad familjepension.

Familjepensioneringen för befattningshavare vid den civila och den militära statsförvaltningen var före tillkomsten av 1936 års allmänna familjepensionsreglemente anordnad genom ett flertal inom de särskilda förvaltningsområdena verksamma pensionskassor. Efterhand som nämnda familjepensionsreglemente gjordes tillämpligt inom respektive förvaltningsområden, övertogs dessa kassor och deras verksamhet av staten. Härvid genomfördes i allmänhet med beaktande av de överskott kassorna vid övertagandet beräknades besitta, en viss förbättring av äldre från kassorna utgående pensioner.

Till de enligt de särskilda pensionskassornas bestämmelser utgående familjepensionerna åt kassadelägarnas efterlevande hade statsmakterna vid olika tillfällen redan före kassornas övertagande beviljat särskilda tillägg av statsmedel. Närmast före ikraftträdandet av 1936 års allmänna familjepensionsreglemente utgingo sålunda å dylika pensioner dels pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera och dels dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

Efter företagen undersökning av de enligt berörda äldre grunder beviljade familjepensionerna beslöts år 1939 en allmän förbättring av de sämre ställda av dessa pensioner. Bestämmelserna om denna förbättring intogs i kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) angående ny familjepension i vissa fall. Förbättringen innebar i princip, att änkepensioner, som till beloppet understego 70 procent av motsvarande pensioner enligt det dåvarande allmänna familjepensionsreglementet, skulle höjas till den genom detta procenttal angivna nivån, dock högst till 70 procent av den för lönegraden B 30 bestämda pensionen enligt familjepensionsreglementet. Å de sålunda förhöjda nya pensionerna skulle utgå procentuellt tillägg efter samma procenttal som dyrtidstillägg å löner. Samtidigt genomfördes utbyte mot ny familjepension jämväl av övriga — icke förhöjda — äldre pensioner, varå utgick dyrtidstillägg, så att efter teknisk omräkning av desamma även å dessa kunde utgå procentuellt tillägg som nyss sagts.

Vid den överarbetning av 1936 års allmänna familjepensionsreglemente, som resulterade i 1941 års allmänna familjepensionsreglemente, ansågs någon reell höjning av familjepensionsförmånerna icke böra komma till stånd. Med hänsyn till önskvärdheten av en sådan avvägning av familjepensionsunderlagen, att å de på grundval därav utgående pensionsbeloppen kunde tillämpas samma system med rörligt tillägg som beträffande de samtidigt reglerade nyaste tjänstepensionerna, vidtogs emellertid härvid en

allmän höjning av dessa pensionsunderlag, så att desamma jämte rörligt tillägg i stort sett gåvo samma totalförmåner som 1936 års familjepensionsunderlag med därtill hörande s. k. rörlig pensionsdel, vilken sistnämnda liksom procentuellt tillägg å ny familjepension utgick efter det för dyrtids-tillägg å löner gällande procenttalet.

År 1946 beslöts ytterligare en reglering av de enligt de förutberörda äldre bestämmelserna utgående familjepensionerna. Denna reglering medförde i stort sett, att av ifrågavarande familjepensioner de efter befattningshavare i löneställning, som motsvarade lönegrad A 12 eller lägre, uppräknades till nivån för nyaste, enligt 1941 års allmänna familjepensionsreglemente utgående pensioner (uppräkning till 100 procent) medan för högre lönegrader än A 20 uppräkning skedde till 90 procent av nivån för nyaste pensioner samt för ett mellanskikt, motsvarande lönegraderna A 13—A 20, uppräkning skedde till ett från 100 till 90 fallande procenttal. Inom sistnämnda mellangrader höll sig förbättringen i kronor räknat ungefär konstant, eller vid omkring 525 kronor. Enligt den härom utfärdade kungörelsen 1946: 575 angående omreglerad familjepension har — i motsats till vad som gällde enligt kungörelsen 1939: 508 om ny familjepension — för pensionsförbättringen icke satts någon gräns vid lönegraden A 30. I samband med denna nya förbättring av de äldre familjepensionerna företogs jämväl en allmän uppräkning av pensionsbeloppen, så att å dessa kunde tillämpas det enligt de nyaste pensionsreglementena gällande systemet med rörligt tillägg och kristillägg.

Den år 1946 sålunda beslutade omregleringen av äldre familjepensioner efter statliga befattningshavare erhöi tillämpning även å de av statsmedel utgående familjepensioner, som grundats i sådan med familjepensionsrätt förenad anställning vid folkskoleväsendet eller vid högre kommunal skola, med vilken efter vederbörandes avgång från anställningen blivit förenad pensionsrätt enligt folkskolans familjepensionsreglemente eller familjepensionsreglementet för de högre kommunala skolorna. Dessa båda sistnämnda pensionsreglementen äro utarbetade i nära anslutning till det för stats-tjänstemän gällande 1941 års allmänna familjepensionsreglemente.

Beträffande de i kungörelsen 1946: 575 intagna detaljbestämmelserna må nämnas, att föreskrifter meddelats om hänskjutande till Kungl. Maj:ts prövning av vissa fall, där pensionstagare tillika uppbär annan pension eller innehar anställning, ävensom av fall, där tvekan rörande tillämpningen av bestämmelserna uppkommer. Regleringen trädde för de därav berörda pensionsberättigade i kraft den 1 juli 1946.

Vad beträffar de äldre och nuvarande grunderna för prästerliga befattningshavares familjepensionering må här först erinras om, hurusom prästerna i gemen, liksom civila och militära befattningshavare, tidigare voro familjepensionerade i en särskild fristående pensionskassa, prästerskapets

änke- och pupillkassa. Det för denna kassa senast gällande reglementet var utfärdat av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 17 december 1926 (nr 529). Prästänkekassan åtnjöt för pensioneringen vissa bidrag av allmänna medel, däribland pensionstillägg och dyrtidstillägg å utgående pensioner såsom de förut omnämnda pensionskassorna inom de civila och militära förvaltningsområdena. Sedan prästänkekassan från den 1 januari 1942 övertagits av staten, är familjepensioneringen för prästerna i allmänhet numera ordnad genom ett den 28 november 1941 utfärdat särskilt reglemente, familjepensionsreglementet för prästerskapet (sv. föfattn. saml. nr 904). Regleringen härutinnan, vilken står i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelserna i det då alltjämt gällande 1936 års allmänna familjepensionsreglemente, finansieras genom statskontoret över kyrkofonden eller — realiter sett — medelst den allmänna kyrkoavgiften utöver vad som hos befattningshavarna innehållits genom familjepensionsavdrag. Underkastade familjepensionsreglementet för prästerskapet äro för närvarande, med undantag av vissa äldre delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, biskoparna och samtliga ordinarie och extra ordinarie präster i territoriell församlingstjänst, flertalet präster i de särskilda militära församlingarna jämte garnisonspastorn i Boden, pastorerna i de svenska församlingarna i utlandet samt stifts- och kontraktsadjunkter. Under vissa betingelser kan även prästerlig befattningshavare hos de icke-territoriella finska och tyska församlingarna i Stockholm och tyska församlingen i Göteborg vara underkastad familjepensionsreglementet för prästerskapet.

För de prästerliga delägare i den gamla prästänkekassan, som vid statens övertagande av kassans verksamhet icke blevo underkastade det nya familjepensionsreglementet, förblev familjepensioneringen i princip — fastän överflyttad å kyrkofonden — alltjämt ordnad på grundval av kassans bestämmelser, men med viss förstärkning av pensionerna i förhållande till vid övertagandet beräknat överskott i kassan. Samma reglering bestämdes jämväl — i regel även med angiven förstärkning — i avseende å från kassan vid tiden för dess övertagande redan utgående familjepensioner. De närmare bestämmelserna beträffande dessa på äldre grunder kvarstående familjepensioner meddelades i kungörelse den 28 november 1941 nr 910, 3 kap. Genom samtidig kungörelse nr 917 om ändring i vissa delar av kungörelsen 1939: 508 angående ny familjepension i vissa fall föreskrevs emellertid dels utbyte av ifrågavarande äldre prästpensioner mot ny familjepension, dels förbättring av flertalet av dem, allt i enlighet med bestämmelserna i nämnda 1939 års kungörelse.

För vissa utanför församlingsprästerskapet stående, men liksom dessa tidigare till prästänkekassan anslutna prästmän — i diakonistyrelsens, missionsstyrelsens och sjömansvårdsstyrelsens tjänst anställda prästerliga sekreterare samt domkyrkosysslomän, sjömanspräster m. fl. — har genom

kungörelse den 19 juni 1942 (nr 474) familjepensioneringen för framtiden ordnats i statens pensionsanstalt enligt i kap. XI i reglementet för anstalten införda bestämmelser.

Med avseende å bestämmelserna i prästerskapets familjepensionsreglemente må här särskilt framhållas följande. Eftersom familjepensionsregleringen enligt nämnda reglemente icke föregåtts av någon revision av avlöningsbestämmelserna för prästerskapet till närmare överensstämmelse med då för civilstatens och likställda befattningshavare gällande lönereglerringsgrunder, blev det vid pensionsregleringen i fråga nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder för densammas anpassning efter 1910 års för ändamålet eljest föga väl lämpade prästerliga lönesystem. Till uppnående av erforderlig anslutning mellan de jämväl för prästerskapet avsedda familjepensionsunderlagen enligt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente och de för de ordinarie församlingsprästerna gällande, ytterligt differentierade och i flera skilda avlöningsposter utgående avlöningarna, måste sålunda dessa senare sammanföras till ett mera begränsat antal lönegrupper, varinom bruttoavlöningsbeloppen genomsnittligt så nära som möjligt svarade mot årslönen å A-ort i respektive i allmänna familjepensionsreglementet för de särskilda familjepensionsunderlagen ursprungligen angivna lönegrad å löneplan B enligt 1921 års civila avlöningsreglemente. I den i familjepensionsreglementet för prästerskapet ingående tabellen över familjepensionsunderlag med tillhörande pensionsavdrag för de ordinarie församlingsprästerna har i enlighet härmed mot visst underlag svarande lönegrupp bestämts genom angivande av den grundavlönning (reglerad lön), som ingår i den för gruppen beräknade lägsta respektive högsta prästerliga bruttoavlönningen. Vid lönegruppernas bestämmande gjordes emellertid av försiktighetsskäl vissa avvikelser från den förhandenvarande prästerliga lönenivån. Med hänsyn till ovissheten beträffande de prästerliga befattningshavarnas blivande lönegradsplacering enligt ett reformerat avlöningssystem reducerades sålunda de för de ordinarie prästerna uträknade bruttolönebeloppen genomgående med 5 procent och begränsades därjämte lönegrupperna till att för kyrkoherdarna i allmänhet högst svara mot den förutvarande lönegraden B 30 för civilstatstjänstemännen och för domprostarna högst mot en beräknad lönegrad däröver. Lönegruppsindelningen för de ordinarie församlingsprästernas familjepensionering, vartill jämväl kyrkoadjunkterna samt de förut omnämnda militärprästerna och utlandspastorerna hänfördes, kom härigenom att ansluta sig till den tidigare civila lönegradsskalan B 15—B 30, med tillägg av en lönegrad för högre avlönade domprostar. Samtliga kyrkoadjunkter hänfördes dock härvid till en och samma lönegrupp, motsvarande lönegrad B 16 (Eo 17). För pastorats- samt stifts- och kontraktsadjunkter bestämdes ett gemensamt enhetligt familjepensionsunderlag, motsvarande det enligt allmänna familjepensionsreglementet ursprungligen för Eo 14 (B 13) gällande. Vad slutligen beträffar

biskoparna fastställdes dessas familjepensionsunderlag enhetligt i överensstämmelse med vad för landshövding gällde.

Enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet utgående familjepension utgöres dels av en på övligt sätt i förhållande till pensionsunderlag och tjänstår bestämd fast del, dels av en rörlig pensionsdel, vilken härvid — liksom enligt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente — skall beräknas å den fasta pensionsdelen efter samma procenttal som i ett vart fall gäller för dyrtidstillägg å s. k. nyreglerad avlöning (enligt § 4 kungörelsen den 15 juni 1923, nr 265), eller för närvarande alltså efter 26 procent. Å familjepensionens fasta del utgår härjämte kristillägg i enlighet med vad som gäller för i tjänst varande befattningshavare med förenämnt dyrtidstillägg, d. v. s. beräknat å ett med 10 procent förhöjt tillägsunderlag.

Den för prästerna år 1941 genomförda familjepensionsreformen har på grund av de särskilda förutsättningar, som därvid förelegat och som här i korthet berörts, i väsentliga hänseenden icke kunnat få annat än en provisorisk karaktär. Detta förhållande blev även vid reformens tillkomst understruket. I familjepensionsreglementet förpliktades också de, å vilka reglementet erhöle tillämpning, att underkasta sig framdeles ändrade bestämmelser med avseende å deras familjepensionering.

Den förbättring av de äldre prästerliga familjepensionerna, som jämlikt kungörelserna 1939:508 och 1941:917 från den 1 januari 1942 genomfördes i samband med dessa pensioners utbyte mot s. k. ny familjepension, innebar i det stora hela att alla de på lägre nivå liggande pensionerna höjdes upp till — för hel änkepension räknat — 70 procent av motsvarig pension enligt det nya familjepensionsreglementet för prästerskapet. Liksom vid motsvarande förbättring med avseende å civilstatstjänstemännens äldre familjepensioner begränsades dock pensionsförhöjningen härvid till högst 70 procent av reglementsenlig familjepension för lönegrad B 30 eller alltså näst högsta lönegruppen enligt prästerskapets familjepensionsreglemente. Med hänsyn till den starka lönedifferentieringen, särskilt för ordinarie befattningshavare, enligt det prästerliga avlöningssystemet bestämdes förbättringen i förevarande fall dessutom enhetligt i anslutning till det för närmast motsvarig tjänstegrad för normala fall enligt det nya familjepensionsreglementet gällande lägsta familjepensionsunderlaget. Å de enligt den sålunda genomförda regleringen mot ny familjepension utbytta och — i förekommande fall — förbättrade äldre prästerliga familjepensionerna utgår, förutom procentuellt tillägg beräknat liksom rörlig del av pension enligt familjepensionsreglementet, även enahanda kristillägg som å dylik nyare pension.

I den härvid genomförda regleringen av äldre prästerliga familjepensioner ingingo även sådana efter vissa äldre befattningshavare vid domkapitlen (konsistoricamanuenser och konsistorientarier) då eller framdeles utgående

familjepensioner, som i följd av ifrågavarande befattningshavares tidigare delägarskap i prästerskapets änke- och pupillkassa alltjämt grundades på nämnda kassas bestämmelser. Från den medgivna pensionsförbättringen undantogs emellertid familjepensioner till överåriga barn ävensom sådana andra enligt prästänkekassans bestämmelser utgående äldre familjepensioner (efter i förtid från den pensionsberättigande tjänsten avgångna befattningshavare), vilka när dyrtidstillägg icke utginge å desamma överhuvudtaget icke kunnat ifrågakomma till utbyte mot ny familjepension. Från pensionsförbättringen undantogs dessutom familjepensioner efter de befattningshavare, för vilka — på grund av särskilt avgiven förklaring — rätt till tjänstår för dödsbodelägarerna samt rätt till nådår för änka och efterlevande minderåriga barn¹ eller, i förekommande fall, rätt för änka till avkomst av prästänkesäte eller därmed likställd fond efter 1941 års utgång alltjämt komme att kvarstå. Efter prästänkekassans grunder familjepensionsberättigade efterlevande till vissa utanför det egentliga församlingsprästerskapet och med detta likställda befattningshavare stående prästmän (i de förut omnämnda centrala kyrkliga styrelsernas tjänst) ävensom efterlevande till förutvarande anställningshavare hos prästänkekassan erhöilo ej heller del i här angiven pensionsförbättring.

I bilaga till kungörelsen 1941: 917 äro de befattningshavarkategorier, för vilka familjepensionerna med nyss angivna begränsningar blevo enligt kungörelsen förbättrade, samt de i enlighet därmed utgående beloppen av hel ny familjepension bestämda på följande sätt:

Adjunkt, i familjepensionsreglementet för prästerskapet i		
1 § 1 mom. under f) eller g) avsedd	..... kronor	888
Amiralitetspastor	..... »	1 428
Amiralitetspredikant i Karlskrona amiralitetsförsamling	... »	1 176
Biskop, ärkebiskop och annan	..... »	1 872
Domprost	..... »	1 428
Garnisonspastor i Karlsborgs församling	..... »	1 428

¹ I 1723 års privilegier för prästerskapet, p. 13, angivas de barn som äro nådårsberättigade efter präst med beteckningen »then dödas omyndiga och oförsörjda barn». Nådårsrätten för prästerna upphävdes år 1926 vid då företagen omreglering av prästerskapets änke- och pupillkassa och prästernas tjänstårsrätt upphävdes vid genomförandet av 1941 års familjepensionsreform för prästerskapet. Båda förmånerna kvarstå dock alltjämt övergångsvis för tidigare utnämnda prästerliga befattningshavare. Vid författningsregleringen i samband med 1941 års familjepensionsreform (se kung. 1941: 911 ang. ändrad lydelse av bl. a. 6 kap. 1 § prästlönereglementet samt kung. 1941: 917 om ändringar i 1939 års kungörelse angående ny familjepension) angåvos prästs nådårsberättigade barn med den i redogörelsen härförut använda beteckningen »efterlevande minderåriga barn». Denna precisering av bestämningen av de nådårsberättigade barnen vidtogs efter en inom ecklesiastikdepartementet verkställd ingående undersökning rörande den ursprungliga innebörden av privilegii-stadgandets nyss återgivna motsvarande bestämning. Därav framgick att med beteckningarna »omyndiga» och »oförsörjda» ej avsågos olika kategorier av barn utan att dessa allenast inneburo att barnen, vare sig son eller dotter, skulle vara legalt omyndiga samt i förekommande fall därjämte ogifta. Beteckningarna motsvarade alltså närmast den i tillämpliga familjepensionsbestämmelser i allmänhet för pensionsberättigade barn använda bestämningen barn under 21 år. (Jfr emellertid annan uppfattning i Reg. Årsb. 1943: 30.)

Kapellpredikant	kronor	1 176
Komminister	»	1 176
Konsistorieamanuens, på grund av sin befattning skyldig att vara delägare i kassan	»	888
Konsistorienotarie, på grund av sin befattning skyldig att vara delägare i kassan	»	1 428
Kyrkoadjunkt (ständig adjunkt)	»	1 056
Kyrkoherde	»	1 428
Pastoratsadjunkt i befattning, inrättad enligt före ikraftträdandet av 1910 års prästlönereglingslag gällande föreskrifter	»	1 056
Stiftssekreterare, på grund av tidigare innehavd befattning såsom konsistorienotarie skyldig att vara delägare i kassan	»	1 428.

I underdånig skrivelse den 28 november 1946 (nr 8) har *kyrkomötet* anhallit om »en skyndsam utredning i syfte att i möjligaste mån förbättra pensionsvillkoren för de prästänkor, som kommit i åtnjutande av pension före år 1942». Med föranledande härav har inom ecklesiastikdepartementet verkställt utredning och i upprättad promemoria utarbetats förslag till en fullföljd förbättring av de äldre prästerliga familjepensionerna i enlighet med de genom kungörelsen 1946: 575 bestämda grunderna för motsvarande statliga och andra familjepensioners utbyte mot omreglerad familjepension. I *departementspromemorian* anføres härvid följande.

I betraktande av att för de prästerliga befattningar, vilkas innehavare äro inordnade under 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet, familjepensionsförhållandena reglerats i huvudsaklig överensstämmelse med allmänna familjepensionsreglementets principer och enär vidare enligt äldre grunder utgående familjepensioner åt efterlevande till innehavare av sådana befattningar blivit förhöjda med tillämpning av kungörelsen 1939: 508, synes det naturligt, att dylika äldre familjepensioner göras till föremål för förbättring jämväl i enlighet med den för efterlevande till tjänstemän vid den civila och den militära statsförvaltningen, folk- och småskollärare samt lärare vid högre kommunala skolor m. fl. gällande kungörelsen den 21 juni 1946 nr 575.

I likhet med vad som skedde vid genomförande av pensionsförbättringen enligt 1939 års kungörelse om ny familjepension torde den nu ifrågavarande pensionsregleringen böra företagas på det sättet, att enhetliga nya pensionsbelopp fastställas för de i bilagan till sistnämnda kungörelse angivna befattningshavarkategorierna. Även graderingen av pensionsbeloppen efter olika slag av pensionsgrundande prästerliga befattningar bör ske efter de grunder, som tillämpades vid utmätande av förbättringen enligt 1939 års kungörelse, dock givetvis med beaktande av att enligt kungörelsen 1946: 575 pensionsförbättringen ej skall stanna vid det löneläge, som motsvarar den statliga lönegraden A 30.

Med tillämpning av angivna grunder erhållas för olika kategorier av befattningshavare följande belopp av omreglerad familjepension för änka:

<i>Pensionsgrundande befattning.</i>	Årligt belopp av omreglerad familjepension
Adjunkt, i familjepensionsreglementet för prästerskapet i 1 § 1 mom. under f) eller g) avsedd	kronor 1 368
Amiralitetspastor	» 2 016
Amiralitetspredikant eller extra amiralitetspredikant i Karls- krona amiralitetsförsamling	» 1 692
Biskop, ärkebiskop och annan	» 3 624
Domprost	» 2 640
Garnisonspastor i Boden	» 1 548
Garnisonspastor i Karlsborgs församling	» 2 016
Kapellpredikant	» 1 692
Komminister	» 1 692
Konsistorieamanuens, på grund av sin befattning skyldig att vara delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa	» 1 368
Konsistorienotarie, på grund av sin befattning skyldig att vara delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa	» 2 016
Kyrokadjunkt (ständig adjunkt)	» 1 548
Kyrkoherde i Storkyrkoförsamlingen, tillika pastor primarius	» 2 640
Kyrkoherde, annan	» 2 016
Pastor i svensk församling i utlandet	» 2 016
Pastoratsadjunkt i befattning, inrättad enligt före ikraft- trädandet av 1910 års prästlönereglingslag gällande före- skrifter	» 1 548
Stiftssekreterare, på grund av tidigare innehavd befattning såsom konsistorienotarie skyldig att vara delägare i prä- sterskapets änke- och pupillkassa	» 2 016.

Den enligt kungörelsen 1946:575 utgående pensionsförbättringen för efterlevande till statstjänstemän och vissa kommunalanställda lärare m. fl. har fått åtnjutas från och med den 1 juli 1946. Tillräcklig anledning torde icke föreligga att vid utsträckning av kungörelsens tillämplighetsområde till att omfatta jämväl pensionstagare enligt prästänkekassans reglemente stadga annan dag för pensionsförbättringens inträde. Förbättringen torde dock böra gälla allenast pensionstagare, som fortfarande leva den 1 juli 1947.

Tillgodonjutandet av pensionsförbättring enligt kungörelsen 1946:575 bör — i likhet med åtnjutandet av pensionsförhöjning enligt kungörelsen 1939:508 — göras beroende av huruvida vederbörande familjepensionstagare på grund av egen eller den avlidne kassadelägarens anmälan bibehållits vid rätt till tjänst- och nådår samt rätt till avkomst av prästänkesäte och någon vid den avlidnes befattning knuten fond (äldre förmåner).

Hava nämnda äldre förmåner hunnit till fullo utgå före den 1 juli 1946, bör det såsom omreglerad familjepension angivna beloppet minskas med så mycket, att denna minskning tillsammans med därav föranledd nedläggning i rörligt tillägg och kristillägg motsvarar den pensionsförbättring enligt kungörelsen 1939:508, från vilken vederbörande genom den gjorda anmälan avstått.

Hava åter de avsedda äldre förmånerna hunnit helt åtnjutas först under loppet av budgetåret 1946/47, synes det lämpligt, att pensionsförbättring

enligt kungörelsen 1946: 575 får inträda från och med den 1 juli 1947. Även i sådana fall bör — på grund av att de äldre förmånerna fått bibehållas — minskning i förbättringen ske i enlighet med vad förut angivits.

Där äldre förmån åtnjutits före den 1 juli 1947 och önskas bibehållen för tid därefter, bör vederbörande få avstå från pensionsförbättringen enligt kungörelsen 1946: 575, liksom från förbättringen enligt kungörelsen 1939: 508. Väljer pensionstagaren däremot att från den 1 juli 1947 avstå från de äldre förmånerna, bör pensionsförbättring enligt kungörelsen 1946: 575 kunna utgå, dock med den förenämnda minskningen motsvarande förbättringen enligt 1939 års kungörelse. Härvid kunna dock inträffa fall, där den särskilda äldre förmånen fått åtnjutas allenast under mindre del av året 1946/47 och dess värde därför ter sig mycket ringa i jämförelse med den avstådda rätten till pensionsförbättring enligt 1939 års kungörelse. Åt Kungl. Maj:t bör med hänsyn härtill utverkas bemyndigande att efter prövning av varje särskilt fall besluta i vad mån pensionsförbättring skall kunna utgå utan nyssnämnda minskning.

Vad slutligen angår de fall, där äldre förmån ej hunnit tillträdas före den 1 juli 1947, bör möjlighet beredas vederbörande kassadläggare eller, om denne avlidit, vederbörande pensionstagare att inom viss av Kungl. Maj:t föreskriven tid välja mellan att erhålla pensionsförbättring enligt kungörelsen 1946: 575 (utan ovannämnda minskning) eller att bibehållas vid de äldre förmånerna.

Över det i departementspromemorian uppgjorda förslaget till omreglering av ifrågasvarande prästerliga familjepensioner ha yttranden avgivits av statskontoret och 1946 års prästlönekommitté.

Statskontoret tillstyrker för sin del den föreslagna förbättringen av de till efterlevande till f. d. delägare i prästänkekassan utgående pensioner, å vilka 1939 års kungörelse angående ny familjepension gjorts helt tillämplig, men avstyrker av principiella skäl en retroaktiv tillämpning av regleringen i fråga; den bör enligt statskontoret icke genomföras tidigare än från och med den 1 juli 1947. Med avseende å den i departementspromemorian ifrågasatta begränsningen av rätten till den nya pensionsförbättringen med hänsyn till förekommande rätt till vissa äldre särskilda förmåner anför statskontoret följande.

Statskontoret, som vill erinra att kungörelsen 1939: 508 gjorts i full utsträckning tillämplig å samtliga de vid statens övertagande av prästänkekassan utgående familjepensionerna, oavsett om vederbörande pensionär fått uppbära dylik äldre förmån, anser att en förbättring bör medgivas även av sådan familjepension, som undantagits från förhöjning enligt förenämnda kungörelse. Vad gäller pensionstagare, som framdeles blir berättigad åtnjuta förmån av tjänst- och nådår och dylikt, bör pensionsförbättringen enligt statskontorets mening icke göras beroende av att rätten till angivna förmån avstått. Såvitt statskontoret kan bedöma rör det sig härvid endast om ett hundratal pensionstagare. Såsom förutsättes i promemorian bör förbättringen av pensionerna åt här sist avsedda pensionstagare begränsas att motsvara den förhöjning, som nu avsedda pensionsreglering kommer att medföra för de jämlikt kungörelsen 1939: 508 redan omräknade familjepensionerna. För att nå en förenkling av omräkningsför-

farandet beträffande nu sist berörda pensioner synes omregleringen av dessa böra genomföras på så sätt, att pensionerna omräknas enligt kungörelsen 1946: 575, dock med den begränsningen att förbättringen får utgöra högst 600 kronor för år, räknat efter det indexläge, som gäller den 1 juli 1947.

1946 års prästlönekommittés yttrande i förevarande fråga är av följande innehåll.

Mot vad i departementspromemorian föreslagits i fråga om här avsedd särskild familjepensionsförbättring har prästlönekommittén icke något att erinra. Den försiktiga höjning av nivån för dessa äldre prästerliga familjepensioner, som därigenom skulle genomföras, kan — även i beaktande av att förhöjningen göres definitiv, såsom här avsetts — svårligen tänkas i något hänseende komma att föregripa prästlönekommitténs blivande ståndpunktstagande till de skilda prästerliga befattningshavarnas framtida löne- och pensionsnivå. I promemorian har icke uttryckligen utsagts, att i samband med den föreslagna familjepensionsförbättringen enligt 1946 års grunder de äldre prästerliga familjepensioner, vilka icke bleve sålunda förbättrade, i allt fall borde — liksom även samtliga enligt prästerskapets familjepensionsreglemente nu eller framdeles utgående familjepensioner — underkastas viss teknisk omreglering och alltså, på sätt i kungörelsen 1946: 575 stadgas beträffande motsvarande äldre och nyare familjepensioner inom andra förvaltningsområden, i denna ordning utbytas mot s. k. omreglerad familjepension. Prästlönekommittén, som förutsätter att en dylik omreglering varit med förslaget avsedd, vill för sin del tillstyrka, att 1946 års förberörda bestämmelser även i denna del göras tillämpliga med avseende å de prästerliga familjepensionerna. Enligt inom finansdepartementet upprättat särskilt förslag (p. m. 28/3 1947) rörande pensioneringen hos statens pensionsanstalt avses genomförande av en likartad omreglering av flertalet därifrån utgående familjepensioner. Därmed skulle följaktligen samtliga prästerliga familjepensioner, varå överhuvudtaget utgår dyrtids-tillägg med tillhörande kristillägg, från den 1 juli 1947 komma att vara uppräknade till en med nyaste familjepensioner jämförlig nivå eller alltså till sådan nivå, att å desamma — i stället för äldre tilläggsförmåner — i fortsättningen kan beräknas rörligt tillägg jämte därtill anknutet kristillägg.

Den på tiden den 1 juli 1946—30 juni 1947 belöpande kostnaden för den här föreslagna förbättringen av utgående äldre familjepensioner genom tillämpning av kungörelsen 1946: 575 har uppskattats till i avrundat belopp 450 000 kronor.

Föredraganden.

Med den i departementspromemorian föreslagna nya förbättringen av äldre prästerliga familjepensioner avses att på förevarande pensionsområde genomföra samma pensionsförbättringar som år 1946 av riksdagen beslöt (propositionen nr 226, riksdagens skrivelse nr 303) med avseende på motsvarande äldre familjepensioner efter befattningshavare vid den civila och den militära statsförvaltningen och det statsunderstödda kommunala skolväsendet. Enligt förslaget skola alltså — efter verkställd omräkning av

gällande pensionsbelopp med därå utgående tilläggsförmåner så att å dessa i stället kan beräknas rörligt tillägg med kristillägg såsom för s. k. nyaste familjepensioner (enligt 1941 års allmänna familjepensionsreglemente) — familjepensionerna efter förutvarande delägare i prästänkekassan i kyrkoherdes och likställd eller högre tjänsteställning uppräknas till 90 procent av nyaste familjepension för motsvarig lönegrad samt familjepensionerna efter kassadelägare i lägre tjänsteställning uppräknas till en från 100 till 90 procent av motsvarig nyaste familjepension fallande nivå, eller i genomsnitt med cirka 525 kronor. Anslutningen mellan de äldre prästerliga familjepensionerna och den nyaste familjepensionsnivån komme härvid — liksom vid den tidigare vidtagna pensionsförbättringen enligt 1939 års grunder — att ske på grundval av den lägsta för normala fall mot tjänstegraden svarande lönegraden. I enlighet härmed skulle beträffande de prästerliga familjepensionerna icke ifrågakomma uppräknning till lägre nivå än nyaste familjepension för lönegrad A 13, vilket komme att gälla familjepensioner efter pastoratsadjunkter och med dem likställda.

Som 1946 års motsvarande utökade pensionsförbättring för efterlevande till civilstatstjänstemän m. fl. jämlikt den därom utfärdade kungörelsen 1946: 575 fått åtnjutas redan från och med den 1 juli 1946, har enligt förslaget ansetts skäligt, att nu ifrågavarande prästerliga pensionsberättigade likaledes finge komma i åtnjutande av denna sin pensionsförbättring från och med nämnda dag. Pensionsförbättringen skulle i enlighet härmed för de prästerliga pensionstagarna komma att tillämpas retroaktivt från den 1 juli 1946 men, liksom för liknande fall eljest pläгат bestämmas, allenast tillkomma sådan pensionstagare, som den 1 juli 1947 alltjämt är i livet. Beträffande rätten till pensionsförbättringen har i övrigt föreslagits i princip samma reglering som gällde för åtnjutande av den tidigare pensionsförbättringen i samband med de äldre prästerliga familjepensionernas utbyte mot ny familjepension. Till följd av att den nya pensionsförbättringen enligt förslaget skulle komma att utgå retroaktivt, ha emellertid erfordrats särskilda bestämmelser till reglering av därigenom för olika situationer uppkommande övergångsfall med avseende å sammanträffande av rätt till pensionsförbättring och äldre kvarstående rätt till tjänst- och nådår m. m. Härvid har förutsatts att, där rätt till dylik äldre förmån efter präst alltjämt föreläge men den 1 juli 1947 ännu ej av dennes efterlevande tillträtts, dessa skulle — försåvitt ej nu anmälan gjordes om bevarande för dem även framgent av rätten till sagda förmån — bli berättigade, räknat från den 1 juli 1946, till jämväl familjepensionsförbättringen enligt 1939 och 1941 års kungörelser. Att för dem tidigare jämlikt övergångsbestämmelserna till sistnämnda kungörelse gjorts anmälan om avstående därifrån mot den äldre förmånens bibehållande skulle alltså nu för dylikt fall ej utgöra hinder för full pensionsförbättrings erhållande. Därest åter här avsedd efter den 1 januari 1942 kvarstående äldre förmån redan före den

1 juli 1947 av de efterlevande — helt eller delvis — tillgodonjutits, borde dessa i regel endast kunna tillerkännas den särskilda familjepensionsförhöjningen efter 1946 års grunder. Om härvid den äldre förmånen till någon del utgått jämväl efter den 1 juli 1946, borde emellertid denna pensionsförhöjning tillämpas först från den 1 juli 1947, och hade här avsedd äldre förmån ännu sistnämnda dag icke helt utgått, bleve tillgodonjutandet överhuvudtaget av den nya familjepensionsförhöjningen beroende av att anmälan ej gjordes om den äldre förmånens vidblivande även för tiden därefter. För särskilt fall, där äldre förmån endast till ringa del hunnit tillgodonjutas före den 1 juli 1947, skulle det kunna tillkomma Kungl. Maj:t att medgiva viss avvikelse från den sålunda föreslagna regleringen.

Jag finner mig i det hela kunna förorda vad sålunda föreslagits. Vad särskilt gäller frågan om en retroaktiv tillämpning av pensionsförbättringen från den 1 juli 1946, kan jag ej finna statskontorets invändning däremot bärande. Jag vill erinra om att retroaktiv pensionsförbättring tidigare medgivits och torde härutinnan blott behöva hänvisa till huru som med riksdagens godkännande särskilda pensionsförmåner beviljats för förfluten tid exempelvis vid folkskoleväsendet genom kungörelse 1938: 494 och inom allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpningsområde genom kungörelse 1942: 164. Det skulle enligt min mening vara obilligt, om här ifrågavarande prästerliga familjepensionsberättigade utan särskild anledning skulle förmenas den pensionsförbättring för tiden den 1 juli 1946—30 juni 1947, som kommit övriga likställda pensionstagare till godo. Vad slutligen beträffar förslaget om viss begränsning i rätten till pensionsförbättring i samband med åtnjutande av förberörda äldre särskilda förmåner, kan jag ej finna anledning att nu frångå den reglering som redan vid den tidigare pensionsregleringen av statsmakterna befunnits påkallad. Läget är ej annorlunda nu än då, och det måste överhuvudtaget konstateras, att olägenheterna med ifrågavarande äldre förmånens bevarande äro så uppenbara, att, där såsom här — genom extra pensionsförmånens beviljande — förutsättningar föreligga för reducering av antalet fall där dylika förmåner kvarstå, det ligger i det allmännas intresse att dessa förutsättningar också tillvaratagas.

Utöver de pensioner, som enligt den i det föreliggande förslaget uppgjorda förteckningen över pensionsgrundande befattningar skulle komma att bli föremål för nu ifrågasatt pensionsförbättring, förekommer såsom förut omnämnts ytterligare ett antal pensioner efter förutvarande delägare i prästänkekassan, vilka pensioner jämväl finansieras över kyrkofonden men som enligt förslaget överhuvudtaget ej skulle kunna komma i fråga till pensionsförbättring och som ej heller blevo medtagna vid pensionsregleringen enligt 1939 års grunder. Somliga av dessa familjepensioner, såsom de efter anställningshavare hos de centrala kyrkliga styrelserna och hos prästänkekassan, torde merendels utgå efter samma grunder som de övriga,

till pensionsförbättring nu föreslagna. Det synes mig skäligt, att i fråga om dylika familjepensioner Kungl. Maj:t vid här förordade reglering förbehålles befogenhet att pröva efter omständigheterna om och i vad mån jämväl dessa må i enlighet med de eljest bestämda grunderna förhöjas.

I övrigt har jag intet att erinra med avseende å den föreslagna omfattningen av denna pensionsreglering. På sätt prästlönekommittén påpekat, torde emellertid de av hithörande familjepensioner, å vilka procentuellt tillägg för närvarande utgår men som icke ifrågakomma till nu föreslagen förhöjning, liksom även enligt prästerskapets familjepensionsreglemente utgående pensioner böra i samband härmed, efter teknisk omräkning jämligt 1946 års grunder, utbytas mot omreglerad familjepension.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela bestämmelser angående utbyte från och med den 1 juli 1946 av vissa prästerskapets familjepensioner mot s. k. omreglerad familjepension.

4. Provisorisk nyreglering för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 av prästerskapets emeritilöner och familjepensioner.

I samband med 1910 års prästlönelagstiftning erhöll prästerskapet i vårt land även sin första tjänstepensionsreglering i egentlig mening. Genom lag den 9 december 1910 (nr 141 sid. 35) om emeritilöner för präster, vilken författning i sina huvudgrunder ännu gäller oförändrad, medgavs sålunda, att i territoriell församling — med undantag av Karlsborgs delvis militära församling — tjänstgörande ordinarie och extra ordinarie präst under vissa betingelser finge av Kungl. Maj:t tilldelas tjänstepension ur kyrkofonden under benämningen emeritilön. Någon ovillkorlig rätt till sådan pension blev dock icke härigenom prästerna tillerkänd och ej heller ålades dessa därvid någon avgift för sådan sin pensionering, utan gjordes erhållandet av emeritilön i ett vart fall helt beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Från början var också antalet emeritilöner begränsat med hänsyn till i vad mån kyrkofonden ansåges lämna tillgång därtill; denna inskränkning upphävdes emellertid år 1937. Å andra sidan stadgades för de ordinarie prästerna, fränsett vid lagens utfärdande redan utnämnd sådan, i allt fall skyldighet att, när Kungl. Maj:t så bestämde, mot åtnjutande av emeritilön avgå från tjänsten antingen vid uppnådd viss ålder — först 75 år, men från den 1 maj 1930 nedsatt till 70 år — eller eventuellt tidigare i följd av inträffad viss tids tjänsteoduglighet. Extra ordinarie präst skulle kunna tilldelas emeritilön redan vid 60 års ålder. Genom lag den 13 december 1929 (nr 385) om ändrad lydelse av vissa paragrafer i emeritilönelagen vidgades

för ordinarie präst skyldigheten att mot åtnjutande av emeritilön avgå från tjänsten och för extra ordinarie präst möjligheterna att erhålla sådan lön till att jämväl avse fall, då prästen, efter att under viss tid på grund av sjukdom och dylikt varit urståndsatt att tjänstgöra, befinnes till tjänstgöring för framtiden oförmögen.

Genom lag den 19 december 1941 (nr 954) om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i emeritilönelagen bereddes även stifts- och kontraktsadjunkter möjlighet att erhålla emeritilön ur kyrkofonden och genom beslut av riksdagen innevarande år (propositionen nr 64, riksdagens skrivelse nr 97) skola jämväl pastorerna i de svenska församlingarna i utlandet från och med den 1 juli 1947 kunna komma i åtnjutande av dylik lön enligt emeritilönelagen. I anslutning till sistnämnda beslut antogs även en särskild tilläggsbestämmelse till emeritilönelagen, varigenom — fränsett förekommande övergångsfall — samtliga präster som äro underkastade lagens bestämmelser i övrigt tillika förpliktas att underkasta sig framdeles beslutade ändringar med avseende å deras tjänstepensionering.

För de i emeritilönelagen sålunda nu avsedda prästerna utgöres emeritilönen av ett grundbelopp och ett provisoriskt tilläggsbelopp. För ordinarie präst utgår grundbeloppet för år med 80 procent — i förekommande fall utjämnat till närmast högre hela tiotal kronor — av det belopp, vartill befattningshavarens reglerade lön vid tiden för hans avgång från tjänsten är bestämd eller, där han på grund av donation av enskild uppbär särskild förmån utöver lönen, skulle ha uppgått om han ej åtnjtit sådan förmån. Grundbeloppet må dock i ett vart fall utgå för år med högst 4 500 kronor samt med lägst 3 200 kronor för kyrkoherde och 2 400 kronor för komminister. För pastor i utlandsförsamling utgår grundbeloppet generellt med 4 500 kronor samt för kyrkoadjunkt med 2 000 kronor och för annan extra ordinarie präst (pastoratsadjunkt samt stifts- eller kontraktsadjunkt) med 1 500 kronor för år. Det provisoriska tilläggsbeloppet utgår för samtliga ifrågavarande präster enhetligt med 1 000 kronor för år. Där präst avgår på grund av för framtiden bestående tjänsteoförmåga och han därvid icke uppnått sammanlagt 35 prästerliga tjänstår, skall emeritilönen i dess helhet utgå med ett i förhållande till det lägre antalet tjänstår avkortat, i jämnt tiotal kronor bestämt belopp, dock ej understigande 75 procent av författningssenlig oavkortad emeritilön. Å emeritilönen — grundbelopp och tilläggsbelopp — åtnjuter emeritilöntagaren *dels* dyrtidstillägg efter samma grunder, som gällde beträffande dylikt tillägg å tjänstepensioner enligt 1934 års civila tjänstepensionsreglemente, (s. k. reglerat dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 18 juni 1925 nr 275) eller alltså för närvarande efter 28 procent jämte barntillägg å nio kronor i månaden per barn, *dels ock* kristillägg såsom andra f. d. befattningshavare vilka åtnjuta förenämnt dyrtidstillägg, d. v. s. beräknat å ett med 12 procent förhöjt tilläggsunderlag.

Förutom de i den härförut omförmälda allmänna emeritilönelagen avsedda prästerna kunna jämväl biskoparna och vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst av Kungl. Maj:t tilldelas emeritilön ur kyrkofonden vid avgång från sin tjänst, de förra jämlikt stadgande i gällande biskopsavlöningsbestämmelser, punkt 15:o—18:o förordningen den 27 november 1936, nr 578, och de senare jämlikt en speciell emeritilönelag av den 28 juni 1935, nr 445. De i sistnämnda lag avsedda prästmännen äro förste sekreteraren i diakonistyrelsen, missionsdirektorn och sekreteraren i sjömansvårdsstyrelsen samt föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand och i Göteborg, för samariterhemmet i Uppsala, för lekmannaskolan i Sigtuna, för diakonanstalten å Sköndal och för Stockholms stadsmission. Till samtliga här uppräknade prästmän utgår emeritilön efter i huvudsak samma bestämmelser, som enligt allmänna emeritilönelagen och i övrigt gälla för kyrkoherdarna i de territoriella församlingarna. Emeritilönens grundbelopp bestämmes dock för nämnda prästmän i förhållande till den totala lön, som till prästmannen i fråga senast utgått från den institution där denne i sin tjänst varit anställd. Till biskop utgår emeritilön för närvarande med ett enhetsbelopp av 9 000 kronor för år men i övrigt efter i det hela samma bestämmelser, som gälla med avseende å emeritilön till det ordinarie församlingsprästerskapet. Biskoparna i allmänhet äro tillika förpliktade att underkasta sig framdeles ändrade pensioneringsbestämmelser.

Enligt gällande löneregleringsresolutioner för de icke-territoriella militära församlingarna, Skeppsholms församling i Stockholm och Karlskrona amiralitetsförsamling, tillkommer slutligen emeritilön i överensstämmelse med den allmänna emeritilönelagens bestämmelser jämväl i nämnda församlingar anställd präst, men gäldas sådan emeritilön ej ur kyrkofonden utan bestrides densamma helt av vederbörande församling själv.

Beträffande den för prästerskapet för närvarande gällande familjepensionsregleringen har i det föregående, under punkt 3:o, lämnats en närmare redogörelse.

Jämlikt beslut av 1946 års riksdag (propositionen nr 333, riksdagens skrivelse nr 528) kommer, såsom under punkt 1:o härförut redan berörts, ny lönereglering att — i huvudsaklig överensstämmelse med det av 1945 års lönekommitté i betänkande den 29 juni 1946 avgivna förslaget till statliga löneplaner m. m. (stat. off. utr. 1946: 48) — från och med den 1 juli 1947 genomföras för det stora flertalet befattningshavare vid den civila och den militära statsförvaltningen och det statsunderstödda kommunala skolväsendet. Med de i de härför fastställda löneplanerna upptagna nya grundlönerna jämte därtill förordat rörligt tillägg beredes de av löneregleringen berörda tjänstemännen från och med ingången av nästa budgetår en allmän — i de lägre lönelägena avsevärd — förhöjning av sina

nuvarande kontanta avlöningsförmåner. Den härmed utförda lönesättningen, vid vilken tidigare dyrtidstilläggsförmåner (rörligt tillägg och kristillägg) delvis inarbetats i grundlönerna, har i första hand syftat till ett återställande, såvitt möjligt, av den för befattningshavarna i fråga före den nu förgångna krigstiden rådande reallönenivån och har i det hela anpassats under hänsynstagande till den senaste tidens levnadskostnadsutveckling och allmänna ekonomiska utveckling överhuvudtaget, däribland även till löneutvecklingen på den allmänna arbetsmarknaden. Basnivån för grundlönerna, varifrån det rörliga tillägget jämväl skall beräknas, har härvid fixerats till 100/110-delar av levnadskostnadsnivån för andra kvar-talet 1946.

I anslutning till den för civilstatstjänstemännen m. fl. sålunda förestående löneregleringen har av särskilt tillkallade sakkunniga, 1946 års pensions-sakkunniga, utarbetats och den 31 december 1946 framlagts betänkande med förslag till därav påkallad tjänste- och familjepensionsreglering för samma befattningshavare. De av nämnda sakkunniga härvid i ett vart fall föreslagna pensionsunderlagen, vilka grundats på de i de nya löneplanerna upptagna grundlönebeloppen, ha därigenom höjts, så att de för befattningshavarna i stort sett komma att stå i samma relation till de förhöjda slutlönerna på 2-ort enligt nämnda löneplaner som gällande pensionsunderlag nu förhålla sig till motsvarande grundlöner i högsta löneklass på C-ort. Å de sålunda förbättrade pensionerna föreslås skola utgå rörligt tillägg efter samma procent som å löner. Den nya regleringen är beträffande såväl tjänste- som familjepensionsförmånerna avsedd att, liksom nyregleringen på löneområdet, genomföras från och med den 1 juli 1947 och kommer följaktligen att närmast gälla med avseende å därefter inträffande pensionsfall för de befattningshavare, vilka från nämnda dag bli underkastade den nya allmänna löneregleringen. Emellertid har inom finansdepartementet utarbetats ett särskilt förslag (p. m. 29/4 1947) i syfte att samtidigt kunna genomföra en nyreglering enligt ensartade grunder av samtliga inom de berörda förvaltningsområdena redan eller framdeles utgående pensioner — såväl äldre som s. k. nyare och nyaste tjänste- och familjepensioner — alltså jämväl av pensionsförmånerna för befattningshavargrupper som av skilda anledningar icke omedelbart komma att omfattas av den beslutade nya löneregleringen.

På grund av erhållet särskilt uppdrag har 1946 års prästlönekommitté med skrivelse den 19 april 1947 avgivit förslag till en provisorisk nyreglering för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 av emeritilöner och familjepensioner för prästerskapet, byggande så långt kunnat ske på den motsvarande nyreglering inom pensionsväsendet för civilstatstjänstemännen m. fl. som sålunda är påtänkt för tiden efter innevarande budgetårs utgång.

Den av prästlönekommittén härför förebragta utredningen är av följande innehåll.

För prästerskapet i allmänhet äro avlöningsförmånerna alltjämt ordnade efter äldre löneregringsgrunder, i flera hänseenden avvikande från de för andra förvaltningsområden tillämpade. De till prästerna för närvarande utgående avlöningarna äro fördenskull såväl rent lönetekniskt som med avseende å själva lönenivån svårjämförbara med nuvarande löner till civilstatstjänstemän och dessa likställda befattningshavare. På sätt kommittén framhållit i sin skrivelse den 7 mars 1947 i fråga om provisoriskt lönetillägg m. m. åt präster för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948, har kommitténs arbete med prästernas löneregringsproblem hittills icke fortskridit så långt att kommittén i närvarande läge kan med större grad av säkerhet bedöma den blivande definitiva lönenivån för prästerna i de särskilda tjänstegraderna. Jämväl prästernas pensionsförmåner äro — särskilt i vad gäller tjänstepensioneringen — för närvarande reglerade efter föråldrade grunder, även om familjepensioneringen år 1941 till en del provisoriskt uppdordnats till nivå med 1936 års civila s. k. nyare familjepensioner. Ävenledes pensioneringsfrågorna för prästerskapet falla emellertid under prästlönekommitténs utredningsarbete.

Med hänsyn till de föreliggande löne- och pensionsförhållandena lärer det få anses uppenbart, att prästerna i allmänhet äro i omedelbart behov av en ny, i skälig utsträckning förbättrad såväl löne- som pensionsreglering. Men det är också givet, att en dylik löne- och pensionsförbättring i närvarande läge endast med svårighet kan lämpas efter de grunder, som i enlighet med de senaste härutinnan verkställda utredningarna äro avsedda att för civilstatstjänstemännen m. fl. genomföras från och med den 1 juli 1947. Å flertalet enskilda arbetsområden inom vårt samhälle ha emellertid avlöningsförhållandena redan hunnit i stort sett anpassas efter den allmänna ekonomiska utvecklingen under efterkrigstiden. Då nu också en motsvarande anpassning i gemen beredes befattningshavarna i allmän tjänst, komme det helt naturligt för prästerna — i synnerhet för de inom de särskilda tjänstegraderna lägre avlönade och de på grund av sådan anställning pensionsberättigade — att förefalla än mera obilligt, om de, må vara med goda förhoppningar om en allmän förbättrad reglering inom nära tid, skulle kanske ensammas nödgas alltjämt bida en åtminstone tillnärmelsevis likvärdig anpassning av sina avlönings- och pensionsförmåner. I sin förenämnda skrivelse den 7 mars 1947 har också prästlönekommittén uttalat, att kommittén funnit grundade skäl föreligga för en provisorisk, i viss omfattning förstärkt avlöningsförbättring åt prästerna för tiden närmast efter den 30 juni i år. De härvid föreslagna provisoriska lönetilläggen ha av kommittén avvägrats i förhållande till den för prästerna i fråga lägsta antagliga lönegradsplaceringen enligt de av 1946 års riksdag godkända nya statliga löneplanerna och i princip utmåtts så att, med iakttagande av viss ytterligare säkerhetsmarginal, nettoavlöningen för sålunda tänkt lönegrad icke därigenom komme att överskridas. Därest denna provisoriska lönetilläggsreglering för prästerna genomföres, yppar sig även en framkomlig väg för ett provisoriskt tillgodoseende av de med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget mest trängande behoven av, å ena sidan, en från grunden förbättrad tjänstepensionering för dessa befattningshavare och, å andra sidan, en förstärkt pensionsförbättring åt prästernas efterlevande i allmänhet.

En första förutsättning för en dylik provisorisk nyreglering av präster-
nas tjänstepensioner (emeritilöner) och familjepensioner är givetvis, att den
utföres inom ramen av den löneavvägning som anges genom de av präst-
lönekommittén föreslagna provisoriska lönetilläggen. Nyregleringen i fråga
måste helt naturligt därjämte grundas på de nya pensionsunderlag, som
för civilstatstjänstemännen och övriga likställda befattningshavare nu när-
mast komma att av riksdagen fastställas. För utrönande av det höjdläge,
vartill nyregleringen i ett vart fall skäligen skulle kunna genomföras, har
kommittén verkställt en omräkning av avlöningsförmånerna för de sär-
skilda prästerliga befattningshavargrupperna, främst inom församlings-
prästerskapet, så att dessas nettoavlöning, med däri inräknat lönetillägg
enligt kommitténs förslag, blir direkt jämförbar med ny civil årslön (jäm-
likt 1946 års nya statliga löneplaner). De mot sålunda framräknad årslön
närmast svarande tjänste- och familjepensionsunderlagen enligt 1946 års
pensionssakkunnigas förslag ha härvid tillsvidare, förutsatt att de i sinom
tid varda av riksdagen godkända, ansetts utgöra den gräns, intill vilken
oavkortad emeritilön respektive hel änkepension för de särskilda präster-
liga befattningarna i nuvarande läge borde kunna höjas. Dessa pensions-
underlag måste nämligen — under angiven förutsättning — å sin sida, då
ju det i de omräknade nettoavlöningarna ingående provisoriska lönetilläg-
get utnåtts med erforderlig säkerhetsmarginal, anses likaledes innefatta
en tillräcklig garanti emot att en för prästerna på grundval därav provi-
soriskt nyreglerad emeritilön eller familjepension skulle kunna komma att
överstiga den pensionsnivå, som för sådan befattningshavare framdeles
kan varda bestämd. I sitt utlåtande med förslag till provisoriskt lönetillägg
framhöll prästlönekommittén bland annat, att vid en allmän ny löne-regle-
ring för prästerna en långtgående utjämning vore att förutse av den för
dessa nu gällande starkt differentierade löneskalan, vilket i sin tur borde
medföra en viss avlöningshöjning speciellt för de inom de särskilda tjänste-
graderna lägre och lägst avlönade befattningshavarna. Med hänsyn härtill
företog kommittén för lönetilläggens bestämmande en uppdelning av de
nuvarande prästerliga avlöningarna i lönegrupper, i likhet med vad skedde
vid 1941 års familjepensionsreform för familjepensionsunderlagens bestäm-
mande. För lönetilläggen gjordes dock lönegruppsindelningen beträffande
de ordinarie prästerna än mindre differentierad än vid familjepensione-
ringen.

I anslutning till den sålunda uppgjorda lönegruppsindelningen har präst-
lönekommittén — i och för den provisoriska nyregleringen av prästernas
emeritilöner och familjepensioner — uppdelat de vid befattningarna inom
de skilda prästerliga tjänstegraderna nu utgående pensionsförmånerna i
pensionsgrupper. Varje sådan pensionsgrupp ansluter sig, å ena sidan, till
visst enligt förberörda för ändamålet preliminärt godtagna förslag bestämt
tjänste- och familjepensionsunderlag samt, å andra sidan, till de löne-
gruppsvis sammanförda och på sätt förut angivits omräknade nettoavlö-
ningarna vid befattningarna i fråga. Vid pensionsgruppsindelningen ha
prästernas nuvarande pensionsförmåner ansetts för enkelighetens skull
därjämte böra inom de särskilda pensionsgrupperna angivas med sina för
utbyte mot omreglerad tjänste- respektive familjepension — d. v. s. till en
med s. k. nyaste pensioner jämförbar nivå — omräknade belopp. En dylik
omräkning av pensionsförmånerna har syntts önskvärd även med hänsyn

till att det måste förutsättas att ej alla pensionsberättigade kunna komma i åtnjutande av den nu ifrågasatta pensionsförbättringen. Denna är ju dessutom allenast avsedd såsom provisorisk för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 och kan fördenskull tänkas för eventuell senare tid behöva jämkas.

Den av kommittén uppgjorda pensionsgruppsindelningen framgår av efterföljande två tabeller, innefattande tillika av kommittén — under angivna förutsättningar — för de särskilda prästerliga tjänstegraderna och därinom förekommande pensionsgrupper föreslagen provisoriskt nyreglerad tjänstepension (emeritilön) respektive familjepension. Beträffande de särskilda rubrikerna i tabellerna lämnas av kommittén följande kommentarer.

I tjänstepensionstabellen återfinnas för varje pensionsgrupp under rubriken *emeritilön*: årliga beloppet av oavkortad nuvarande emeritilön med grundbelopp och provisoriskt tilläggsbelopp men utan dyrtids- och kristillägg samt under rubriken *omreglerad tjänstepension*: årliga beloppet av motsvarande emeritilön med dyrtids- och kristillägg, omräknad enligt 1946 års grunder (kungörelsen 1946: 402). I familjepensionstabellen ha på motsvarande sätt för varje pensionsgrupp upptagits under rubriken *nyare familjepension*: nuvarande enligt prästerskapets familjepensionsreglemente gällande familjepensionsunderlag, utan dyrtids- och kristillägg, samt under rubriken *omreglerad familjepension*: samma familjepensionsunderlag med dyrtids- och kristillägg, omräknat enligt 1946 års grunder (kungörelsen 1946: 575). Under rubrikerna *nyreglerad tjänstepension* och *nyreglerad familjepension* angives i ett vart fall årliga beloppet av dylik oavkortad tjänstepension före 67 års ålder (begynnelseunderlag) respektive hel änkepension, bådadera utan därå belöpande rörligt tillägg. Slutligen har under rubriken *pensionsförbättring* lämnats uppgift å den enligt kommitténs förslag till provisorisk nyreglering av emeritilöner och familjepensioner beräkneliga sammanlagda ökningen för år — högst och lägst för pensionsgruppen — av motsvarande nuvarande pensioner med tilläggsförmåner. Med avseende å emeritilön har ökningen angivits i förhållande till den nyreglerade emeritilönens såväl begynnelse- som slutunderlag med därå belöpande rörligt tillägg, varvid för ordinarie präst ökningen i förhållande till begynnelseunderlaget och för extra ordinarie präst ökningen i förhållande till slutunderlaget upptagits inom parentes.

I avseende å den föreslagna pensionsregleringens omfattning framhåller prästlönekommittén härefter följande.

De enligt tabellerna för däri angivna befattningshavare i förhållande till visst pensionsläge gällande beloppen av provisoriskt nyreglerad tjänstepension och familjepension skola, enligt prästlönekommitténs förslag, gälla jämväl för följande särskilda befattningshavare — för en var i förhållande till dennes nuvarande pensionsläge — på så sätt, att

i fråga om *tjänstepension*:

domprost och utlandspastor likställas med kyrkoherde samt stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt likställas med pastoratsadjunkt

Provisoriskt nyreglerad tjänstepension

Emeritilön kronor	Omreglerad tjänstepension kronor	Nyreglerad tjänste- pension kronor	Pensionsförbättring kronor		
			högst	—	lägst
<i>Kyrkoherde</i>					
4 200 — 4 680	4 680 — 5 220	7 536	(1 863)	1 071 — (1 167)	375
4 690 — 5 000	5 220 — 5 508	7 944	(1 589)	797 — (1 220)	428
5 010 — 5 400	5 508 — 5 808	8 364	(1 654)	862 — (1 264)	472
5 410 — 5 500	5 820 — 5 892	8 772	(1 686)	894 — (1 596)	804
<i>Komminister</i>					
3 400 — 3 560	3 792 — 3 960	6 024	(1 429)	637 — (1 204)	412
3 570 — 3 800	3 972 — 4 224	6 360	(1 541)	749 — (1 210)	418
3 810 — 5 000	4 236 — 5 508	6 744	(1 604)	812 — (0)	0
<i>Kyrkoadjunkt</i>					
3 000	3 348	6 024	2 006	(1 214)	
<i>Pastoratsadjunkt</i>					
2 500	2 784	5 712	2 419	(1 627)	
<i>Biskop</i>					
9 000	9 348	13 812	(3 184)	2 392	

Provisoriskt nyreglerad familjepension

Nyare familjepension kronor	Omreglerad familjepension kronor	Nyreglerad familje- pension kronor	Pensionsförbättring kronor	
			högst	— lägst
<i>Kyrkoherde</i>				
1 770 — 2 040	1 944 — 2 244	3 048	693	— 301
2 130	2 340	3 180		318
2 220	2 436	3 312		330
2 310 — 2 700	2 532 — 2 964	3 444	345	— 0
<i>Komminister</i>				
1 410 — 1 680	1 548 — 1 848	2 484	612	— 220
1 770	1 944	2 628		249
1 860 — 2 130	2 040 — 2 340	2 772	274	— 0
<i>Kyrkoadjunkt</i>				
1 500	1 644	2 484		481
<i>Pastoratsadjunkt</i>				
1 260	1 392	2 340		679
<i>Biskop</i>				
3 660	4 020	5 268		329

och i fråga om familjepension:

såväl domprost och utlandspastor som amiralitetspastorerna i Skeppsholms församling och Karlskrona amiralitetsförsamling och garnionspastorn i Karlsborgs församling likställas med kyrkoherde,

amiralitetspredikanten och extra amiralitetspredikanten i Karlskrona amiralitetsförsamling likställas med komminister,

garnionspastor i Boden likställes med kyrkoadjunkt samt

stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt likställas med pastoratsadjunkt.

Någon delaktighet i nu föreslagen provisorisk nyreglering, vare sig i avseende å tjänstepension eller i avseende å familjepension, har kommittén däremot icke i förevarande sammanhang funnit anledning ifrågasätta för de hos de centrala kyrkliga styrelserna och andra kyrkliga institutioner anställda präster, åt vilka i särskild ordning beretts emeritilön ur kyrkofonden eller medgivits familjepensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt, liksom — i avseende å tjänstepension — ej heller för prästerna i de militära församlingarna.

Prästlönekommittén anför vidare:

Vad beträffar de äldre, numera ur kyrkofonden utgående familjepensionerna så torde samtliga dessa, i den mån de enligt i annan ordning framlagt förslag (härförut under punkt 3:o) komma att från den 1 juli 1946 eller den 1 juli 1947 utbytas mot omreglerad och i viss omfattning förbättrad familjepension, böra — under enahanda förutsättning som förut angivits med avseende å riksdagens godkännande av föreslagna pensionsunderlag — för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 genom utbyte mot provisoriskt nyreglerad familjepension ytterligare förbättras i följande ordning:

Omreglerad familjepension å kronor		Nyreglerad familjepension å kronor	Pensions- förbättring med kronor
1 368	utbytes mot	2 340	innehärande 692
1 548	»	2 484	» 600
1 692	»	2 484	» 411
2 016	»	3 048	» 587
2 640	»	3 444	» 190
3 624	»	5 268	» 833

Föreliggande förslag till provisorisk nyreglering av prästernas emeritilöner och familjepensioner innebär alltså i princip, att samtliga präster i angiven tjänsteställning för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 erhålla förbättring av sina tjänste- och familjepensionsförmåner på sätt av de särskilda tabellerna framgår, ävensom att samtliga för sådan eller likställd äldre befattning redan utgående emeritilöner samt nyare och enligt 1946 års grunder förbättrade äldre familjepensioner för samma tid höjas till i tabellerna angiven nivå. Å sålunda förbättrad emeritilön och familjepension förutsättes — i enlighet med 1946 års pensionskommitténs förslag — därjämte skola utgå rörligt tillägg, beräknat på grundval av det pristal som för ifrågavarande tid fastställes i förut angivet förhållande till levnadskostnaderna under andra kvartalet 1946.

I avseende å de av prästlönekommittén föreslagna pensionsförbättringarnas åtnjutande framhåller kommittén ytterligare följande.

Som de i tabellerna för nyreglerad pension angivna beloppen avse oavkortad emeritilön samt hel änkepension, skall, då enligt gällande bestämmelser emeritilönen eller familjepensionen skulle utgått med avkortat belopp eller familjepensionen med hänsyn till förekomsten av minderåriga pensionsberättigade barn skulle utgått med förhöjt belopp, den nyreglerade pensionen i ett vart fall beräknas till lika stor del eller med samma förhöjning av det i tabellerna angivna nyreglerade pensionsbeloppet som före nyregleringen skulle ha utgått av dåvarande pension.

I tjänstepensionstabellen angivna nyreglerade pensionsbelopp avse det belopp varmed oavkortad nyreglerad emeritilön skall för helt år utgå innan den pensionsberättigade uppnått 67 års ålder, eller det s. k. begynnelseunderlaget. I överensstämmelse med 1946 års pensionssakkunnigas förslag förutsattes härvid, att ifrågavarande emeritilönebelopp — med hänsyn till den från 67 års ålder den 1 januari 1948 inträdande rätten till förhöjd folkpension — för en var emeritilöntagare skall efter 1948 års ingång, därest emeritilöntagaren då uppnått 67 år, omedelbart och eljest från och med den månad, varunder emeritilöntagaren uppnår sagda ålder, minskas med 792 kronor räknat för år. I enlighet härmed kommer alltså den föreslagna pensionsförbättringen genom nyreglerad tjänstepension i regel att för de ordinarie prästerna liksom för biskoparna, vilka ju samtliga äro skyldiga att avgå med emeritilön tidigast vid 70 års ålder, under tiden den 1 januari—30 juni 1948 allenast medföra en förhöjning av emeritilönen till det i tabellen angivna beloppet för år av nyreglerad tjänstepension minskat med 792 kronor. För de ordinarie präster, som på grund av sjukdom eller eljest i förtid avgå med emeritilön, liksom för de extra ordinarie prästerna i gemen kommer däremot pensionsförbättringen att under angiven tid, där fråga är om oavkortad emeritilön och emeritilöntagaren den 1 januari 1948 icke redan fyllt 67 år, intill uppnådd sådan ålder motsvara en förhöjning av emeritilönen för år upp till den nyreglerade tjänstepensionens begynnelseunderlag och först därefter nedgå till belopp, motsvarande höjningen till dennas slutunderlag.

Det å nyreglerad tjänstepension utgående rörliga tillägget avses skola även för tid efter det emeritilöntagaren fyllt 67 år beräknas å pensionens begynnelseunderlag.

Emeritilön och familjepension, som med tillämpning av de föreslagna reglerna skulle komma att utbytas mot nyreglerad pension till sådant belopp, att denna jämte därå enligt indexläget för andra kvartalet 1946 belöpande rörligt tillägg skulle understiga sammanlagda beloppet av därförinnan utgående pensionsförmåner (emeritilön respektive familjepension + motsvarigt dyrtids- och kristillägg), skola i stället allenast tekniskt omregleras i enlighet med 1946 års grunder. Där fråga är om emeritilön, som utgår innan emeritilöntagaren fyllt 67 år, och den nyreglerade pensionen härvid väl efter 67 års ålder men däremot ej därförut understiger de förutvarande pensionsförmånerna, bör här avsedd teknisk omreglering ske först med uppnåendet av nämnda ålder. Sålunda omreglerad pension skall, i vad gäller oavkortad emeritilön och hel änkepension, beräknas till 100/131-delar av de dittillsvarande sammanlagda pensionsförmånerna, varvid dyrtidstillägg och kristillägg medräknas till de belopp som gällde för

andra kvartalet 1946. Härvid ifrågakommande avkortat eller för barn förhöjt pensionsbelopp uträknas i sin tur å grundbeloppet först efter det detta omräknats på sätt nu sagts. Vid här angivna omräkningar uträknat belopp av sammanlagda pensionsförmåner skall, där det ej utgöres av helt med tolv jämnt delbart krontal, jämkas till närmast högre därmed delbara tal.

Med de belopp för nyreglerad pension, som av kommittén föreslagits, skulle vid utbyte mot dylik pension det förhållande som nyss förutsatts, eller att de nya pensionsförmånerna understiga de förutvarande, komma att inträffa — i avseende å nyreglerad tjänstepension — för komminister i förekommande fall före 67 års ålder vid nuvarande hel emeritilön å 4 950—5 000 kronor och, efter 1947 års utgång, vid uppnådd 67 års ålder med nuvarande emeritilön å 4 370—5 000 kronor samt — i avseende å nyreglerad familjepension — dels för kyrkoherde med familjepensionsunderlag enligt prästerskapets familjepensionsreglemente å 2 580, 2 670 eller 2 700 kronor, dels för komminister med familjepensionsunderlag enligt samma reglemente å 2 130 kronor. I dessa fall skall alltså utbyte ej ske mot nyreglerad pension utan endast mot tekniskt omreglerad pension i enlighet med 1946 års grunder.

Enligt det särskilt framlagda förslaget till förbättring på 1946 års grunder av äldre från kyrkofonden utgående familjepensioner skulle den där föreslagna pensionsförbättringen under vissa förhållanden, nämligen då de pensionsberättigade bevarat och även tillgodonjutit rätten till tjänst- och nådår och liknande äldre förmån, reduceras med belopp svarande mot beloppet av den tidigare familjepensionsförbättring, som 1941 medgivits enligt 1939 års grunder men som dessa pensionsberättigade då avstått ifrån. Vid den nu föreslagna ytterligare pensionsförbättringen genom utbyte mot nyreglerad familjepension bör givetvis i här avsedda fall en motsvarande reduktion ske jämväl av det härförut för dylika äldre familjepensioner föreslagna beloppet av nyreglerad familjepension.

Beträffande de rent individuella förutsättningarna för att pensionsberättigad skall äga att komma i åtnjutande av den härförut av kommittén föreslagna provisoriska förbättringen av emeritilön eller familjepension framhåller prästlönekommittén slutligen följande.

I kungörelserna 1946: 402 och 575 med bestämmelser angående de för civilstatstjänstemän m. fl. nämnda år beslutade pensionsförbättringarna i samband med pensionsförmånernas utbytande mot omreglerade tjänste- och familjepensioner har såsom en allmän regel stadgats bland annat, att, där tjänstepensionsberättigad åtnjuter mer än en tjänstepension eller därmed jämförlig förmån av statsmedel eller familjepensionsberättigad tillika uppbar tjänstepension eller annan familjepension eller jämförlig förmån av statsmedel eller innehar med statligt reglerad tjänstepensionsrätt förenad anställning, så skall det bero på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida och med vilket belopp omreglerad pension skall utgå. För här ifrågavarande pensionstagare kan alltså åtnjutandet av den eljest medgivna pensionsförbättringen komma att bli beroende av omständigheterna i det föreliggande fallet. Denna särskilda reglering lär få förutsättas i sin mån sammanhånga med de motsvarande bestämmelserna i de för berörda förvaltningsområden gällande tjänste- och familjepensionsreglementena angående

viss reducering av pensionsförmånerna för fall av sammanträffande förmåner, som här avsetts. Ett med dessa sistnämnda bestämmelser likartat stadgande ingår jämväl i familjepensionsreglementet för prästerskapet. Däremot förekommer icke någon motsvarig föreskrift med avseende å prästernas emeritilöner. I vad gäller de nu föreslagna förbättringarna av prästerliga familjepensioner torde det likaledes få anses lämpligt, att frågan om i vad mån dylikt utbyte av familjepension må medgivas skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, när pensionstagaren tillika åtnjuter förmån eller innehar anställning, som i 3 § 4 mom. kungörelsen 1946: 575 sägs i fråga om där avsedd pensionstagare. Vad åter beträffar den föreslagna förbättringen av de prästerliga emeritilönerna genom utbyte mot nyreglerad tjänstepension så torde det, med hänsyn till avsaknaden överhuvudtaget av föreskrift om jämkning av emeritilöns belopp för fall av sammanträffande av pensionsförmåner, vara mest följdriktigt med ett direkt stadgande, att utbyte mot nyreglerad tjänstepension ej må medgivas därest emeritilöntagaren jämte emeritilönen åtnjuter tjänstepension eller därmed jämförlig förmån av statsmedel, med undantag av reservpension.

I avseende å de fall då för prästs efterlevande ännu alltjämt kvarstår rätt till sådana äldre förmåner varom förut omnämnts — för dödsbodelägarna rätt till tjänstår, för änka och efterlevande minderåriga barn rätt till nådår samt för änka rätt till avkomst av änkesäte eller därmed likställd fond — så framgår, vad först beträffar prästernas familjepensionering, av förslaget, att den av kommittén föreslagna förbättringen av äldre familjepensioner genom dessas utbyte mot nyreglerad familjepension blott skall kunna ifrågakomma för de pensioner, som desslikes enligt det framlagda särskilda förslaget bleve föremål för där avsedd förbättring genom utbyte mot omreglerad familjepension. Då åter en förutsättning för erhållande av sådan förbättring är att vederbörande pensionsberättigade avstå från för dem eventuellt kvarstående rätt till förenämnda äldre förmåner, följer härav, att av kommittén föreslagen pensionsförbättring genom utbyte mot nyreglerad familjepension ej heller kan få åtnjutas i fall då rätten till dylik äldre förmån alltjämt bevaras. De enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet pensionsberättigade ha nämligen redan på grund av särskild bestämmelse i reglementet måst för framtiden avstå från varje rätt till dessa förmåner.

Vad prästernas tjänstepensionering beträffar så har denna såtillvida ett samband med nämnda äldre förmåner, att emeritilön enligt vad särskilt stadgats även må uppbäras av avliden emeritilöntagares tjänst- och nådårsberättigade änka eller barn under den tid av tillhoppa aderton månader närmast efter dödsfallet, varunder tjänst- och nådårsförmån skulle åtnjutas om emeritilöntagaren då kvarstått i tjänst. Det spörsmål, som med hänsyn härtill i förevarande sammanhang nu uppställer sig, blir då följande: må emeritilöntagares änka och efterlevande minderåriga barn, i fall av för dem kvarstående tjänst- och nådårsrätt, även under den del av tjänst- och nådårstiden, varunder enligt kommitténs förslag emeritilönen till den avlidne, därest han alltjämt levat, skulle utgått i form av provisoriskt nyreglerad tjänstepension, äga uppbära allenast nuvarande emeritilön med därtill hörande tilläggsförmåner eller skola de då vara berättigade till den genom nyregleringen förhöjda emeritilönen.

I fråga om det av kommittén föreslagna förstärkta provisoriska lönetillägget för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 har kommittén redan fram-

hållit såsom sin uppfattning, att föreslagna lönetillägg icke borde tillkomma prästs tjänst- och nådårsberättigade efterlevande. Den ståndpunkt, som kommittén sålunda företrätt i avseende å lönetilläggen, synes i det väsentliga även sammanfalla med den mening, som av riksdagens bankoutskott år 1946 på förekommen anledning framfördes i dess utlåtande nr 19 (s. 22), eller att det förhållandet, att vissa extraordinära tillägg beviljades å utgående lön, icke i och för sig motiverade någon motsvarande förhöjning på pensionsväsendets område. Prästlönekommitténs uppfattning härutinnan torde ävenledes överensstämma med den ståndpunkt, som i särskilda fall vid retroaktiv tillämpning av pensionsbestämmelser kommit till uttryck i föreskrift, att de med de nya bestämmelserna förbättrade pensionsförmånerna endast skola tillkomma pensionstagare, som vid pensionsförfattningens ikraftträdande ännu äro i livet (jfr kungörelsen 1942: 164, liksom även kungörelserna 1942: 454 och 701 samt 1943: 576). I enlighet härmed finner prästlönekommittén det också följdriktigt, att av kommittén nu föreslagen förhöjning av prästernas emeritilöner blott skall tillkomma vederbörande emeritilöntagare personligen och således ej tillika utgå till dennes efterlevande på grund av dem eventullt alltjämt tillkommande rätt till tjänst- och nådår.

De av prästlönekommittén här föreslagna förbättringarna av emeritilöner och familjepensioner kunna beräknas motsvara för det kommande året en ökad pensioneringskostnad för kyrkofonden av inalles

för nyreglerade emeritilöner, högst 267 000 kronor och lägst 157 000 kronor;

för nyreglerade familjepensioner enligt familjepensionsreglementet, högst 34 000 kronor och lägst 22 500 kronor;

för nyreglerade äldre familjepensioner, utöver förhöjningen till omreglerad familjepension, högst 400 000 kronor och lägst 347 000 kronor eller sammanlagt, i avrundat belopp, högst 700 000 kronor.

I likhet med 1946 års prästlönekommitté finner jag behovet av förbättrade pensioner för prästerna vara väl styrkt. Särskilt måste vissa grupper av prästernas emeritilöner samt äldre familjepensioner anses i nuvarande ekonomiska läge avsevärt låga. Genomföres den av mig under punkten 1 i det föregående förordade provisoriska lönetilläggsregleringen för prästerna, torde det ej heller behöva väcka några betänkligheter att jämsides för samma präster genomföra en pensionsreglering av likaledes provisorisk karaktär och i huvudsaklig överensstämmelse med vad prästlönekommittén nu föreslagit. De av kommittén i de särskilda fallen föreslagna pensionsbeloppen synas mig vara tillfredsställande avvägda och i sig innefatta nödig säkerhetsmarginal. I allt väsentligt är jag även i övrigt beredd att förorda den av kommittén föreslagna pensionsregleringen. Att förbättringen av emeritilön härvid ej bör få tillgodonjutas av prästs tjänst- och nådårsberättigade efterlevande framgår av vad jag under punkt 1 anført i fråga om de provisoriska lönetilläggen.

Kommer emellertid denna pensionsreglering till stånd, torde det dock icke — såsom kommittén ifrågasatt — vara av något värde att i första

Föredraganden.

hand utbyta samtliga ifrågakommande prästerliga pensioner mot omreglerad pension efter 1946 års grunder. De tjänste- och familjepensioner, vilka icke bli föremål för den föreslagna provisoriska förbättringen, torde i stället i ett vart fall böra omräknas direkt till den pensionsnivå som svarar mot de från den 1 juli 1947 bestämda pensionsunderlagen. De äldre prästerliga familjepensioner, som enligt vad under punkten 3 föreslagits skulle förbättras enligt där avsedda grunder, torde likvisst med hänsyn såväl till den föreslagna retroaktiva tillämpningen som till jämkningarna i regleringen vid förekomst av tjänst- och nådårsrätt först behöva omregleras till den för de s. k. nyaste familjepensionerna gällande nivån, d. v. s. efter 1946 års grunder.

Ytterligare ett par smärre jämkningar har jag funnit påkallade i de av prästlönekommittén föreslagna regleringsgrunderna. Den förhöjning, som de äldre familjepensionerna i förekommande fall skola undergå för beredande av pensionsförmån åt minderåriga pensionsberättigade barn, synes sålunda i samband med den provisoriska nyregleringen ej böra beräknas efter prästänkekassans oförmånligare grunder utan liksom nyare pensioner generellt efter allmänna familjepensionsreglementets. Vad kommittén föreslagit i fråga om att utbyte mot nyreglerad och förbättrad emeritilön ej borde få medgivas, därest emeritilöntagaren tillika uppbure annan motsvarig förmån, synes visserligen i allmänhet befogat. Emellertid kan det väntas förekomma fall, då emeritilön förenas med någon avkortad eller motsvarig tjänstepension av mycket ringa värde, varvid det skulle kunna förefalla obilligt om med hänsyn till sådan pension någon förbättring av emeritilönen ej kunde medgivas. Jag vill därför förorda, att den av kommittén härutinnan föreslagna regeln kombineras med ett förbehåll, att det skall tillkomma Kungl. Maj:t att i ömmande fall på gjord framställning medgiva avvikelse därifrån.

Till sist anser jag mig böra förorda, att pensionsberättigade, som icke redan nu äro skyldiga att underkasta sig framdeles ändrade pensioneringsbestämmelser, vare sig med avseende å tjänstepensioner eller i fråga om familjepensioneringen, skola förpliktas därtill för åtnjutande av nu föreslagna pensionsförbättring av någotdera slaget — dock med förbehåll för att pensionsberättigad därvid ej skall behöva vidkännas någon sänkning av emeritilön eller av familjepensions grundbelopp, som före den 1 juli 1947 för honom gäller.

Under återopande av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag under förevarande punkt förordat meddela bestämmelser angående provisorisk nyreglering för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 av prästerskapets emeritilöner och familjepensioner.

5. Provisoriskt förbättrat semesterkostnadsbidrag åt präster för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948.

Prästerskapets semesterförhållanden äro icke reglerade i vidare mån än att vissa präster kunna för vissa fall komma i åtnjutande av s. k. semesterkostnadsbidrag. De härom gällande bestämmelserna finnas upptagna i 11 § 5 mom. prästlönereglingslagen. I enlighet med dessa bestämmelser må sådant bidrag utgå till kyrkoherdar och komministrar för beredande åt dem, i den mån så provas erforderligt, av semester under högst trettio dagar av året. Det är emellertid icke alla kyrkoherdar och komministrar, som kunna komma ifråga till erhållande av sådant bidrag. Eventuellt bidragsberättigade äro sålunda endast — såsom lagbestämmelsen uttrycker det — *dels* innehavaren av kyrkoherdetjänsten i pastorat, där annan präst icke finnes till kyrkoherdens biträde anställd eller där jämte kyrkoherden endast finnes biträdande präst, som enligt vad särskilt är stadgat på eget ansvar sköter kyrkobokföringen för del av pastoratet, *dels* innehavare av komministerstjänst i annexförsamling med egen kyrkobokföring eller i del av församling, utgörande eget kyrkobokföringsdistrikt, där ej denne tjänstinnehavare åtnjuter biträde av adjunkt. — Bidraget utgår med belopp, beräknat efter 75 kronor för hel semesterledighet under trettio dagar.

Enligt gammal praxis har i rätt vidsträckt omfattning tillämpats den ordningen, att två ordinarie präster — för möjliggörande av en turvis semesterledighet för dem båda — vikariera å varandras tjänster under samtidigt uppehållande av sin egen och utan anspråk å eljest utgående pekuniär gottgörelse för bestridandet av den andra tjänsten. Vid avvägningen för numera ett tiotal år sedan av det angivna semesterkostnadsbidraget å 75 kronor togs viss hänsyn till förekomsten av nämnda i praxis tillämpade anordning med s. k. tjänstebyte. Vid beräkningen av bidragsbeloppet förfors sålunda. Man utgick från att den utgift, som en vikarie enligt avlösningsförfattningarna skulle åsamka den ordinarie prästen, kunde i genomsnitt uppskattas till 150 kronor för månad. Härvid hade man att beakta, att även den ordinarie präst, som kunde bereda sig semesterledighet genom tjänstebyte, icke alltid kunde erhålla denna förmån helt utan vederlag. Förutom en viss, åtminstone formellt utsträckt tjänstgöringsskyldighet under tjänstealterneringstiden, syntes han icke så sällan få underkasta sig även en pekuniär uppoffring, nämligen för ett särskilt predikoträde, vars tillkallande med hänsyn till predikoturererna i vederbörande pastorat kunde befinnas erforderligt. I betraktande härav borde semesterbidraget, för att icke därigenom någon markerad olikställighet i personliga ekonomiska uppoffringar skulle uppstå mellan de bidragsberättigade och de icke bidragsberättigade prästerna, icke sättas för högt. Man stannade vid att fixera bidragsbeloppet till hälften av den uppskattade utgiften för en vikarie, eller sålunda till 75 kronor.

Under den tid, som förflutit sedan den här berörda regleringen vidtogs, ha åtskilliga framställningar gjorts i syfte att ernå en mera tillfredsställande och allsidig lösning av prästernas semesterfråga. Sålunda har, bland andra, centralstyrelsen för Sveriges yngre prästers förbund i en den 15 augusti 1945 dagtecknad, till Kungl. Maj:t inkommen skrift hemställt om sådan ändring i gällande bestämmelser i ämnet, att semesterkostnadsbidraget tillsvidare måtte utan inskränkning tillämpas på samtliga under reglementet för prästerskapets avlöning sorterande präster samt att bidraget därvid måtte utgå med 8 kronor för dag upp till 30 dagar för kalenderår. Prästernas semesterfråga har också, efter i ämnet väckta motioner, varit föremål för behandling vid 1946 års riksdag och vid kyrkomötet samma år. Såväl riksdagen som kyrkomötet har emellertid funnit de i ämnet väckta motionerna, såsom berörande en av de många frågor, som vore föremål för utredning av 1946 års prästlönekommitté, icke föranleda någon riksdagens respektive kyrkomötets åtgärd.

Föredraganden.

Vid tillkomsten för ett tiotal år sedan av de gällande bestämmelserna om semesterkostnadsbidrag åt präster underströks, att regleringen i fråga i det väsentliga endast kunde få karaktären av en försöksanordning. Den erfarenhet, som numera vunnits rörande dessa bidrag, synes mig ha givit vid handen att desamma knappast fått den effektivitet som åsyftats. Prästernas semesterfråga är emellertid numera föremål för utredning genom särskilda sakkunniga i ett större sammanhang och uppenbart är, att ett ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida till en mera allsidig reform i detta hänseende icke kan ske, förrän förslag i ämnet av de sakkunniga avgivits. Det synes mig dock vara angeläget att, i avvaktan på att en sådan mera allsidig lösning av semesterfrågan kan komma till stånd, söka provisoriskt — på den gällande regleringens grund — bättre tillgodose det behov, som semesterkostnadsbidragen avse att fylla. Jag anser mig i sådant syfte böra föreslå, att semesterkostnadsbidrag må kunna utgå till ordinarie församlingspräster även för det fall då de, med domkapitlets medgivande, kunna få sin semesterfråga ordnad genom s. k. tjänstebyte, att semesterkostnadsbidraget för dessa präster bestämmas till 75 kronor för hel semesterledighet under 30 dagar, samt att bidraget för de präster, som enligt hittills gällande bestämmelser äro bidragsberättigade, förhöjes till 150 kronor för motsvarande tid.

Enligt från domkapitlet införskaffade uppgifter avseende åren 1943—1946 har det antal fall, då semester kunnat beredas kyrkoherde och komminister genom förordnande av särskild vikarie å dennes befattning genomsnittligt uppgått till 385 årligen. Motsvarande siffra för det antal fall, då semesterfrågan kunnat ordnas genom tjänstebyte, har varit 697. Med ledning av dessa siffror har den merutgift för kyrkofonden, som vid ett godkännande av här framförda förslag skulle uppkomma för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 uppskattats till 80 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att semesterkostnadsbidrag åt präster må för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 utgå i överensstämmelse med av mig i det föregående förordade grunder.

6. Anslag ur kyrkofonden till särskild prästerlig verksamhet utom riket (kyrkofondslagen 6 §).

Utländspastorerna.

I proposition (nr 30) till 1946 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående grunderna för utgående under budgetåret 1946/47 av anslag ur kyrkofonden till avlöning av pastorerna i de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors, Oslo och London. Riksdagen (skrivelse 1946: 66) biföll Kungl. Maj:ts förslag.

I anledning av riksdagens beslut meddelade Kungl. Maj:t den 3 maj 1946 bestämmelser i ämnet. Enligt dessa bestämmelser utgår till pastorn vid en var av följande svenska församlingar i utlandet, nämligen svenska Gustafs-församlingen i Köpenhamn, svenska Victoriaförsamlingen i Berlin, svenska Sofiaförsamlingen i Paris, svenska Olaus Petriförsamlingen i Helsingfors och svenska Margaretaförsamlingen i Oslo, ur kyrkofonden under budgetåret 1946/47 avlöning på sätt i det följande anges. En var av dessa pastorer erhåller *dels* i grundavlöning med provisorisk förhöjning 8 100 kronor, *dels* procentuellt dyrtidstillägg och kristillägg därå enligt de grunder för åtnjutande av sådana tillägg, som för motsvarande tid gälla för kyrkoherde i territoriell hemlandsförsamling, *dels ock* ett tillfälligt utlandstillägg. Utlandstillägget utgår i form av grundbelopp och barnbidrag. Grundbeloppet utgör 2 600 kronor för pastorn i Berlin, 2 000 kronor för pastorn i Paris och 1 600 kronor för en var av pastorerna i Köpenhamn, Helsingfors och Oslo. Barnbidrag utgår till varje befattningshavare, som på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 19 års ålder, med 750 kronor för ett och 500 kronor för varje ytterligare barn under 10 års ålder samt med 2 000 kronor för varje barn, som fyllt 10 år. Därest befattningshavaren jämte sin här angivna prästerliga avlöning uppbär arvode eller annan fast ersättning för särskilt uppdrag vid sidan av pastorstjänsten, minskas dock utlandstilläggets grundbelopp för tid, varunder dylikt arvode utgår. Barnbidraget bestämmes kvartalsvis efter barnets ålder vid kvartalets början. Pastor, som kommer i åtnjutande av ifrågakvarande avlöningsförmåner, får icke mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar, vare sig förrättningen avser i utlandsförsamlingen inskrivna medlemmar eller andra till därvarande svenska koloni hörande personer eller resande eller eljest på orten tillfälligt vistande landsmän.

Enligt ifrågakvarande av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser äger vidare pastorn vid Ulrika Eleonora svenska församling i London, som i

övrigt icke åtnjuter avlöning ur kyrkofonden, under viss förutsättning uppbära tillfälligt utlandstillägg efter samma grunder som de nyss nämnda utlandspastorerna, därvid grundbeloppet skall utgöra 2 000 kronor.

Genom förutnämnda beslut av den 3 maj 1946 anbefalldes Kungl. Maj:t domkapitlet i Uppsala, att, efter samråd med Kungl. Maj:ts vederbörande minister i utlandet samt efter hörande av vederbörande utlandspastor, inkomma med erforderlig redogörelse för de ekonomiska förhållanden på utlandspastorernas stationeringsorter, som kunde vara av betydelse för avvägningen av utlandspastorernas avlöningsförmåner under tiden närmast efter budgetåret 1946/47.

Domkapitlet i Uppsala har med anledning av vad sålunda föreskrivits i skrivelse den 18 september 1946 anfört huvudsakligen följande.

Sedan domkapitlet i skrivelser till svenska beskickningarna i Köpenhamn, Paris, Helsingfors, Oslo och London anhållit, att de ville efter hörande av vederbörande utlandspastorer avgiva utlåtanden rörande de i nämnda beslut omförmälda förhållandena samt därmed och med pastorernas yttranden i ärendet inkomma till domkapitlet, ha sådana utlåtanden och yttranden inkommit från beskickningarna i Köpenhamn, Helsingfors, Oslo och London. De ekonomiska förhållandena äro på utlandspastorernas tjänstgöringsorter för närvarande ganska svåra att bedöma. Det synes emellertid av de inkomna utlåtandena framgå, att nuvarande höga prisnivå sannolikt icke kommer att sjunka utan snarare att ytterligare stegas.

Det är med hänsyn härtill nödvändigt, att under nästa budgetår utlandspastorernas löneförmåner, därest någon ökning av desamma icke kan komma i fråga, i varje fall bibehållas vid nuvarande nivå.

Sjömanspräster.

Enligt av riksdagen fattat beslut (se propositionen 1942: 150, riksdagens skrivelse 1942: 177) äger Kungl. Maj:t enligt närmare angivna grunder bevilja bidrag till avlöningen av visst antal i utlandet stationerade sjömanspräster. Närmare bestämmelser rörande ifrågavarande avlöningsbidrag äro av Kungl. Maj:t meddelade genom beslut den 28 juni 1946. Enligt dessa bestämmelser gäller i huvudsak följande.

Avlöning till fyra sjömanspräster på europeiska fastlandet, tre sjömanspräster i brittiska hamnar, en sjömanspräst i Buenos Aires och en sjömanspräst i Melbourne skall från och med den 1 juli 1946 tills vidare, intill dess annorlunda förordnas, bestridas ur kyrkofonden. Avlöningen utgör 5 000 kronor för år jämte dyrtidstillägg därå enligt de grunder för åtnjutande av dyrtidstillägg, som för motsvarande tid må gälla för befattningshavare vid statens oregrerade verk, ävensom kristillägg jämlikt stadgade grunder, där sådant tillägg enligt Kungl. Maj:ts särskilda föreskrift skall tillkomma här avsedd befattningshavare. Dessa avlöningsförmåner skola till sjömanspräst, stationerad i sådant land, vars valuta bibehållits i guldparitet, utgå efter en kurs, motsvarande guldpariteten med avdrag av fyra procent. För kursförluster å avlöningsförmånerna till sjömansprästerna i brittiska ham-

nar äga dessa befattningshavare uppbära särskild ersättning, i den mån kursförlusterna överstiga en kursmarginal av fyra procent. Ersättning för kursförlust må utgå allenast för tid, då löneförmånerna uppburits för tjänstgöring å stationeringsorten utom riket.

I Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1946 föreskrevs härjämte bland annat, att kristillägg i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 17 januari 1941 (nr 29) skulle tillsvidare från och med den 1 juli 1946 tillkomma de tre sjömansprästerna i brittiska hamnar.

Med skrivelse den 30 september 1946 har *svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse* inkommit dels med en berättelse om den av styrelsen under budgetåret 1945/46 bedrivna verksamheten dels med anmälan beträffande styrelsens önskemål i fråga om avlöningsbidraget för sjömanspräster under budgetåret 1947/48. Rörande sin verksamhet under budgetåret 1945/46 anför styrelsen bland annat:

Under denna tidsperiod ha djupgående förändringar ägt rum på den svenska utrikessjöfartens område. Efter vapennedläggelsen i maj 1945 upphävdes i snabb takt ett flertal av de skrankor, som under kriget hämmat det internationella handelsutbytet. För Sveriges del framträder Skagerackspärrens slopande som den dominerande faktorn i detta sammanhang. Intill början av sommaren 1945 inskränkte sig de svenska sjöfartsförbindelserna västerut väsentligen till den s. k. lejdtrafiken, samtidigt som en betydande del av vår handelsflotta gick i fraktfart på andra sidan om spärren utan möjlighet att anlöpa svensk hamn. Vid arbetsperiodens slut åter har läget förändrats därhän, att svenska fartyg uppehålla förbindelser mellan hemlandet och nästan alla delar av jordklotet.

För de svenska sjömanskyrkorna i utländska hamnar har denna utveckling medfört stora ändringar i arbetsuppgifterna. Under krigsåren utgjorde sjömanskyrkorna bortom spärren för en stor del av vårt sjöfolk den enda kontakten med fosterlandet. Där samlades sjömännen under uppehållen mellan färderna. En av de viktigaste uppgifterna för sjömansvården under kriget blev också att skapa förbindelser mellan sjöfolket och deras anhöriga. Som ett led i detta arbete uppgjorde sjömansprästerna bortom spärren kartotek över alla sjömän, som de anträffade. Genom att på dessa anteckna allt, vad de visste om sjöfolkets arbetsförhållanden och ändrade vistelseorter, blev det för sjömansprästerna möjligt att förmedla brev och andra hälsningar hemifrån till de uteseglande. Familjekontakten uppehölls även i motsatt riktning genom tusentals telegram, som sjömansprästerna sände hem för sjöfolkets räkning. Fasta vänskapsband knötos under krigsåren mellan våra sjöfarande och sjömanskyrkornas folk. De delade faror och svårigheter, enär krigets förstörelseverk hemsökte både haven och hamnarna. Flera av de svenska sjömanskyrkorna förstördes helt och andra skadades. Detta gäller såväl utanför som innanför spärren belägna arbetsstationer. Beträffande sjömansvårdsstyrelsens egendom i utländska hamnar blev krigsårens facit 6 fullständigt ödelagda kyrkofastigheter (Rotterdam, Hull, Calais, Dunkerque, Kiel, Stettin), 3 svårt skadade (London Surrey docks, Danzig, Gdynia), och två lättare skadade (Antwerpen och West Hartlepool).

Sjömansvårdens efterkrigsuppgifter äro ingalunda mindre maktpålig-

gande än verksamheten under kriget. De stora nya skaror av svensk ungdom, som mönstra ut från hemlandet, möta en värld, som både i materiellt och moraliskt hänseende bär vittnesbörd om det totala krigets framfart. I de flesta utländska hamnstäderna möter ögat alltjämt raserade kajanläggningar, magasin och kranar, förstörda varv och hela fabriks- och bostadsdistrikt i ruiner. Det är lätt att inse, att denna förstörda och utblottade värld uppvisar mycken moralisk förvildning, i all synnerhet som hamnarnas parasiter fått friare spelrum, sedan den rigorösa kontroll, som under kriget utövades av den militära och civila säkerhetstjänsten, lättat efter vapenedläggelsen. Det har också visat sig, att krogar och skumma nöjesetablissemang i stora mängder inrättats i bombskadade hus eller provisoriska baracker.

Mot bakgrunden av ovan relaterade förhållanden framträder med all tydlighet vikten av att de svenska sjömanskyrkliga utposterna i utländska hamnar äro i stånd att erbjuda våra sjöfarande trivsamma och ändamålsenliga samlingslokaler. Med hänsyn härtill har också den kyrkliga sjömansvården i utlandet under den gångna verksamhetsperioden varit sysselsatt med lösande av lokalfrågor i en utsträckning, som tidigare varit okänd under sjömansvårdens 70-åriga historia. Icke blott sådana arbetsstationer, som förestås av medel ur kyrkofonden avlönade prästmän, uppvisa akuta lokalproblem; detsamma är fallet på verksamhetsfält, vilkas drift utslutande bygger på frivilliga gåvomedel.

Vad beträffar den förstnämnda kategorien arbetsstationer, så ha de värdefulla kyrkofastigheterna i *Gdansk* och *Gdynia* under perioden helt återställt, medan reparationsarbetena å det stora kyrkokomplexet vid *London Surrey* docks äro långt framskridna. Vissa av den sistnämnda byggnadens utrymmen ha varit i bruk under hela perioden som läse- och samlingslokaler för sjöfolket. Kyrkofastigheten i *Antwerpen*, där praktiskt taget samtliga utrymmen varit i användbart skick under hela kriget, är i stort sett färdigreparerad, medan den i *West Hartlepool*, som delvis är i bruk, befinner sig under reparation.

De totalt ödelagda kyrkorna i *Rotterdam* och *Hull* ha temporärt ersatts med hyreslokaler. I Rotterdam underhandlar styrelsen om inköp av en större, välbelägen fastighet, och i Hull komma underhandlingar att inom kort upptagas med stadens myndigheter angående förvärv av en ny tomt.

Styrelsen anslår kostnaderna för reparationer av skadade fastigheter inklusive verkställda nyförvärv av två mindre bostadshus för prästerna i Hull respektive Middlesborough-West Hartlepool till sammanlagt omkring 500 000 kronor. Vad åter beträffar totalkostnaden för anskaffande av nya sjömansvårdslokaler i stället för de under kriget förstörda, så är styrelsen givetvis ur stånd att bedöma denna. Omfattningen och takten av återuppbyggnadsarbetena kommer i hög grad att bli beroende av den framtida tillgången på insamlingsmedel.

Vad angår avlöningsbidraget för sjömanspräster under instundande budgetår meddelar *sjömansvårdsstyrelsen*, att de från kyrkofonden utgående löneanslagen äro från och med 1 juli 1946 tillsviðare knutna till följande arbetsstationer, nämligen: Antwerpen, Buenos Aires, Gdansk (Danzig), Gdynia, Hull, London, Melbourne, Rotterdam och West Hartlepool-Middlesborough. Om sjömansvårdsstyrelsen skulle kunna i önskvärd om-

fattning alltjämt bedriva den verksamhet, som den utövade med hjälp av beviljade anslag ur kyrkofonden, vore sådana anslag även erforderliga för tiden 1 juli 1947—30 juni 1948.

Emellertid framhåller styrelsen behovet av anslag ur kyrkofonden till avlönande av den svenske pastorn i p r o v i n s e n M i s i o n e s i A r g e n t i n a. Styrelsen anför härom:

Den till cirka 1 000 personer uppgående svenska folkspilla, vars kärna utgöres av deltagarna i två svenska emigrationer till Brasilien under åren 1891—1892 samt 1909 och deras efterkommande i första och andra led, lever ett strävsamt liv i en för svenskar främmande och ovanlig miljö. Dessa svenskar och svenskättlingar ha sin huvudsakliga utkomst genom odlingen av yerba eller paraguayte, tobak och frukt. Den svenska bebyggelsen grupperar sig väsentligen kring byn Oberá. År 1920 uppsökte denna svenska »koloni» för första gången av den svenske sjömanspastorn i Buenos Aires. De regelbundna besök, som Buenos Aires-pastorn därefter årligen avlagt på platsen, ha ägnats åt konfirmationsundervisning bland koloniens barn samt åt olika kyrkliga förrättningar. År 1932 utsändes en svensk församlingssystem till området, och år 1941 inrättade sjömansvårdsstyrelsen en prästerlig befattning i Oberá, vars innehavare till en början var underställd pastorn i Buenos Aires men från och med fjolåret blev självständig i förhållande till denne.

Pastor i Misiones har även uppsikt över den svenska skolundervisningen, som årligen pågår under några månader och handhaves av en svensk lärare. Alla inom kolonien tala svenska, och kärleken till Sverige och allt svenskt är ett gemensamt drag hos dem. Emellertid avser den svenska verksamheten i Misiones ingalunda att hos våra stamfränder hävda det svenska språket och kärleken till det forna fosterlandet på bekostnad av deras solidaritet med Argentina, det land, som giver dem deras utkomst. Det gäller något vida betydelsefullare än det svenska språket. Det gäller att i en mycket heterogen omgivning vidmakthålla goda svenska begrepp om moral, heder och ärlighet, och till allt detta är språket nyckeln. Den svenske prästen och hans medhjälpare se som en viktig uppgift att förhindra, att våra fränder därute byta bort sin egenart, sin tro och sin kultur mot något, som är dem väsensfrämmande. Det kan också glädjande nog fastslås, att det svenska kyrkliga arbetet i provinsen Misiones på ett mycket gynnsamt sätt återverkat icke blott på våra landsmän utan även på de många andra nationaliteter, som bosatt sig inom området. Myndigheterna i Misiones ha betecknat svenskarna som det skötsammaste bland de olika folkelementen i trakten. Nyligen ha förberedelser inom kolonien vidtagits för ett svenskt kyrkobygge, för vars utförande sjömansvårdsstyrelsen garanterat ett belopp å 50 000 kronor, medan Misiones-svenskarna förpliktat sig att bidra med 25 000 kronor samt naturagävor i dagsverken.

Med hänsyn till att styrelsen sålunda åtagit sig avsevärda ekonomiska förpliktelser gentemot svenskarna i Misiones, skulle ett anslag ur kyrkofonden till avlönande av pastor därstädes betyda en stor lättnad för styrelsen.

Till stöd för en sådan framställning om ett anslag till en icke sjömansprästerlig befattning får styrelsen åberopa § 1 i Kungl. Maj:ts stadgar för Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, där det stadgas att »Svenska

kyrkans verksamhet bland svenska sjömän och andra landsmän i utlandet — däri dock ej inbegripen vården av de utländska svenska församlingar, vilka erhållit av Kungl. Maj:t godkänd kyrkoordning — skall utövas genom svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse».

I händelse av bifall till ovanstående framställning torde anslagstiteln »avlöningar till vissa i utlandet stationerade sjömanspräster» förslagsvis ändras till »vissa i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelsens tjänst anställda präster i utlandet».

I särskild skrivelse den 5 september 1946 har sjömansvårdsstyrelsen härjämte — under erinran att de svenska sjömansprästerna i utländska hamnar icke syntes ha vunnit beaktande vid utfärdandet av kungörelserna *dels* den 29 maj 1946 (nr 216) angående tillfälligt lönetillägg åt vissa präster, *dels* den 25 juli 1946 (nr 550) angående provisoriskt lönetillägg under tiden 1 juli 1946 — den 30 juni 1947 åt vissa präster — anhållit, att sagda prästmän måtte komma i åtnjutande av de lönetillägg, som enligt nämnda kungörelser tillkommit övriga präster. — Enär det *tillfälliga* lönetillägget avsåg en redan tilländagången tjänstgöringsperiod, innebure styrelsens framställning, att detsamma måtte utanordnas retroaktivt till innehavarna av de här ifrågakommande nio sjömansprästerliga befattningarna, medan det *provisoriska* lönetillägget syntes böra utbetalas under innevarande budgetår.

R e m i s s y t t r a n d e n .

Över sjömansvårdsstyrelsens ifrågavarande framställningar har *statskontoret* avgivit utlåtanden, varvid ämbetsverket även berört avlöningsregleringen för utlandspastorerna.

Huruvida den av sjömansvårdsstyrelsen bedrivna verksamheten i Oberá i provinsen Misiones i Argentina kunde anses vara av sådan betydelse, att densamma borde stödjas genom anvisande av medel från kyrkofonden, har statskontoret funnit utgöra en fråga, som undandroge sig ämbetsverkets bedömande. Vad angår avlöningsregleringen för hithörande i utlandet stationerade präster har statskontoret anfört huvudsakligen följande.

Sedan 1946 års riksdag (skrivelse nr 171) bifallit ett av Kungl. Maj:t genom proposition nr 71 framlagt förslag rörande provisorisk förbättring av löneställningen för präster, hava de i framställningen åberopade kungörelserna den 24 maj 1946 (nr 216) och den 28 juni 1946 (nr 550) utfärdats angående tillfälligt respektive provisoriskt lönetillägg åt vissa präster. De i kungörelserna meddelade bestämmelserna äro emellertid, såsom sjömansvårdsstyrelsen också framhållit, icke tillämpliga å ifrågavarande sjömanspräster.

Beträffande tillkomsten av sistberörda bestämmelser vill statskontoret erinra, att föredragande statsrådet vid anmälan av nyssnämnda proposition nr 71 anfört bland annat, att Kungl. Maj:t i proposition 1946: 3 framlagt förslag om en provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst med flera samt att en motsvarande provisorisk förbättring av löneställningen borde beredas de präster, som ägde uppbära dyrtidstillägg och kristillägg.

Med utgångspunkt från sagda uttalande torde icke något vara att erinra mot att tillfälligt lönetillägg och provisoriskt lönetillägg få utgå även åt ifrågavarande sjömanspräster. På grund av vad föredragande statsrådet uttalat därom, att löneförbättringen skulle tillkomma de präster, som uppbyro dyrtids- och kristillägg, torde emellertid kunna råda någon tvekan, huruvida lönetilläggen böra utgå till sjömanspräster i vidare mån än kristillägg funnits böra utgå till dessa. Ett bifall till framställningen torde förutsätta riksdagens medverkan.

I detta sammanhang vill emellertid statskontoret erinra, att ytterligare en kategori prästmän, som icke omfattas av kungörelserna om löneförbättring, nämligen pastorerna i vissa svenska församlingar i utlandet, torde böra tillerkännas tillfälligt och provisoriskt lönetillägg. Enligt kungl. brev den 29 juni 1945 äga nämligen dessa präster å grundavlöningen uppbära procentuellt dyrtidstillägg och kristillägg enligt de grunder för åtnjutande av sådana tillägg, som för motsvarande tid må gälla för kyrkoherde i territoriell hemförsamling.

Beträffande avlöningsregleringen för ifrågavarande prästmän har här efter även 1946 års prästlönekommitté inkommit med infortrat utlåtande och därvid anfört i huvudsak följande.

Den till pastorerna i de svenska utlandsförsamlingarna utgående avlöningen är för närvarande och i avseende å flertalet löneposter sedan gammalt i huvudsak utmätt efter grunder, som gälla för kyrkoherde i hemlandsförsamling. Härjämte åtnjuta emellertid utlandspastorerna numera ett särskilt tillfälligt utlandstillägg i form av ett grundbelopp å 1 600—2 600 kronor samt vissa med hänsyn till vederbörande barns ålder bestämda barnbidrag å 500, 750 och 2 000 kronor.

Då en blivande allmän löneroglering för hemlandets församlingspräster lär kunna förutsättas komma att i sin mån påverka utmätandet av utlandspastorernas framtida löneförhöjningar, synes det i första hand icke helt obefogat att vid en allmän provisorisk lönetilläggsreglering dessa sistnämnda präster likställas med hemlandsprästerna. Den nyligen genomförda regleringen med utlandstillägg gör det dock tveksamt, om härvid samma skäl för provisorisk löneförbättring kunna anses föreligga som för de senare.

Prästlönekommittén, som i särskild skrivelse avgivit förslag till provisorisk lönetilläggsreglering för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 för inom riket tjänstgörande präster i skilda befattningar, har emellertid — i likhet med statskontoret — funnit skäl tala för att även utlandspastorerna erhålla ett motsvarande provisoriskt lönetillägg. För bedömandet av storleken av detta lönetillägg har kommittén sökt tillämpa i huvudsak samma beräkningsgrunder som beträffande prästerna i hemlandet. Med ledning härav har kommittén funnit, att lönetillägget åt utlandspastorerna skäligen synes böra för samtliga bestämmas till ett enhetligt belopp av 660 kronor för år.

Vad prästlönekommittén här framhållit i fråga om utlandspastorerna kan till viss del sägas gälla även med avseende å de från anslag ur kyrkofonden avlönade sjömansprästerna. För dessa finnes emellertid icke fastställt någon löneroglering i egentlig mening, såsom för utlandspastorerna, utan torde deras löneförhöjningar — utom i vad gäller dem som utgå ur kyrkofonden — principiellt vara beroende av vad sjömansvårdsstyrelsen beslutar. Härtill kommer, såsom ock statskontoret påpekat, att kristillägg icke utgår

till samtliga och, där det förekommer, ej alltid utgår med fullt belopp. Kommittén har likväl funnit, liksom statskontoret, att i princip icke något torde vara att erinra emot, att jämväl ifrågavarande sjömanspräster i förekommande fall erhålla provisoriskt lönetillägg. Det synes dock böra förbehållas Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall pröva, huruvida vederbörande sjömanspräster — med hänsyn till rätten till kristillägg — bör för ifrågakommande tid utbetala provisoriskt lönetillägg och för så fall med vilket belopp. Därest åt sjömanspräster i enlighet härmed beviljas provisoriskt lönetillägg, bör detta emellertid enligt kommitténs mening ej för något fall bestämmas till högre belopp än 660 kronor för helt år.

Statskontoret har för sin del tillstyrkt, att såväl utlandspastorerna som ifrågakommande sjömanspräster skola erhålla provisoriskt lönetillägg för tiden den 1 juli 1946—30 juni 1947 liksom även sådant tillfälligt lönetillägg, som utgick till hemlandsprästerna för tiden närmast förut. Prästlönekommittén kan icke finna en retroaktiv reglering i denna utsträckning vara i föreliggande fall påkallad. Såsom förut framhållits, är kommittén över huvud taget i viss mån tveksam om skäligheten i en provisorisk tilläggsreglering av här angiven art för ifrågavarande utlandspäster. Då kommittén nu likväl funnit sig kunna tillstyrka provisoriskt lönetillägg jämväl åt dessa präster, anser kommittén, att lönetillägget i allt fall bör begränsas att utgå främst för tiden den 1 juli 1947—30 juni 1948 men härjämte eventuellt även för innevarande halvår, eller för tiden från och med den 1 januari 1947, för sistnämnda tid med lönetilläggets halva belopp.

Liksom övriga löneförmåner för här avsedda präster torde även det för dem nu ifrågasatta provisoriska lönetillägget böra utgå ur kyrkofonden. Kostnaderna för det av kommittén föreslagna lönetillägget kunna, med utgående från nuvarande antal utlandspastorer och hela antalet för närvarande ur kyrkofonden avlönade sjömanspräster, beräknas till högst 9 900 kronor för helt år.

Föredraganden.

Under åren 1944—1945 har i Buenos Aires för enskilt donerade och för inom den svenska kolonien därstädes samt i hemlandet insamlade medel uppförts ny kyrka för en svensk församling i staden. Kyrkan blev den 5 augusti 1945 för sitt ändamål invigd av biskopen i Visby Torsten Ysander. Frågan om fastställelse av kyrkoordning för församlingen kan väntas bli aktuell i år eller början av år 1948. Det är önskvärt att, om sådan fastställelse meddelas, pastorsbefattningen kan tillsättas utan dröjsmål. Avlöningen för kyrkoherden torde, liksom för övriga utlandspastorer, böra utgå ur kyrkofonden och därvid bestämmas i det hela till samma belopp som för övriga utlandspastorer. I enlighet härmed torde pastor i Buenos Aires även böra erhålla tillfälligt utlandstillägg, vilket i vad gäller grundbeloppet skäligen synes kunna bestämmas till 2 000 kronor för år. Kungl. Maj:t torde böra utverka riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1947/48 för ifrågavarande kyrkoherdebefattning disponera erforderliga avlöningsmedel ur kyrkofonden. Med tillkomsten av en sådan befattning synas förutsättningarna för avlöningsbidrag från kyrkofonden för en sjömanspräster i staden förfalla.

Sjömansvårdsstyrelsens framställning om avlöningsbidrag för en sådan

prästman i styrelsens tjänst, som sedan åtskilliga år varit stationerad i byn Oberá i provinsen Misiones i Argentina, har jag — med hänsyn till vad styrelsen upplyst om arbetsuppgifterna för en präst på denna ort med dess talrika befolkning av svenskt ursprung — funnit böra beaktas. Jag tillstyrker följaktligen, att det avlöningsbidrag ur kyrkofonden, som för närvarande utgår till en sjömanspräst i Buenos Aires, från och med den tidpunkt då en kyrkoherdebefattning i staden må bliva tillsatt må tillsvidare av sjömansvårdsstyrelsen disponeras för en prästman i provinsen Misiones.

Vad prästlönekommittén föreslagit beträffande provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1947/48 åt utlandspastorer samt åt de sjömanspräster, som avlönas med bidrag från kyrkofonden, anser jag mig böra biträda. Vad sålunda föreslagits torde givetvis böra gälla även en eventuellt nyinrättad pastorsbefattning i Buenos Aires samt prästmannen i Misiones. Med hänsyn till vad prästlönekommittén därutinnan framhållit anser jag mig dock icke kunna förorda, att utlandspastorerna och ifrågavarande präster i sjömansvårdsstyrelsens tjänst skulle retroaktivt komma i åtnjutande av motsvarande tillägg för tid före den 1 juli 1947.

Nu gällande bestämmelser om avlöning åt pastorer vid svenska församlingar i utlandet äga giltighet endast för ett budgetår i sänder. För nästa budgetår ifrågasätter jag icke andra förändringar av dessa bestämmelser än jag förut nämnt. Såsom framgår av innehållet i Kungl. Maj:ts vid propositionen 1947: 64 fogade skrivelse (nr 4) till 1946 års kyrkomöte (s. 13), torde emellertid såsom villkor för fortsatt giltighet under budgetåret 1947/48 av ifrågavarande bestämmelser böra krävas, att vederbörande utlandspastor underkastar sig den pensionsreglering, som genom nyssnämnda proposition underställdes riksdagens prövning.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att anslag ur kyrkofonden för prästerlig verksamhet utom riket må utgå i enlighet med av mig förordade grunder, beträffande provisoriskt lönetillägg för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 samt i övrigt beträffande pastorer i svenska utlandsförsamlingar för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 och för i sjömansvårdsstyrelsens tjänst anställda präster tills vidare från och med den 1 juli 1947.

7. Anslag ur kyrkofonden för anlitage av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband.

Jämlikt stadgande i 6 § kyrkofondslagen skall ur kyrkofonden gäldas bland annat anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finna skäligen ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitage av biträde vid

handläggning av boställsären den och vad därmed äger samband. Under en följd av år ha inom ecklesiastikdepartementet särskilda experter varit syster satta med sådana arbetsuppgifter. På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen medgivit, att anslag ur kyrkofonden för ifrågavarande ändamål finge för vart och ett av nedannämnda budgetår utgå med högst de belopp, som angivas i följande sammanställning, vilken även utvisar medelsåtgången i avrundade tal enligt av statskontoret under hand lämnade uppgifter:

Budgetår	Anslag kronor	Medelsåtgång kronor
1942/43	12 000	11 400
1943/44	7 000	5 200
1944/45	7 000	6 000
1945/46	7 000	6 800
1946/47	7 000	

Minskningen av anslaget från och med budgetåret 1943/44 berodde på att en av ifrågavarande experter erhållit en för ändamålet nyinrättad tjänst i ecklesiastikdepartementet.

Föredra-
ganden.

För nästa budgetår torde för ifrågavarande ändamål böra beräknas ett belopp av högst 15 000 kronor. Det ökade medelsbehovet är i första hand beoende på en åt särskild tillkallad expert uppdragen utredning rörande det ecklesiastika arrendeväsendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsären den och vad därmed äger samband må för budgetåret 1947/48 i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå högst 15 000 kronor.

8. Anslag ur kyrkofonden för anskaffande av arbetshjälp åt domkapiteln vid en preliminär indelning av stiften i kyrkomusikerdistrikt.

Föredra-
ganden.

Med proposition den 18 april 1947 (nr 233) har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till bland annat lag om kyrkomusiker. Antagandet av lagförslaget, som i vad på kyrkomötet ankommer redan blivit godkänt, utgör ett första led i de lagstiftningsåtgärder, som erfordras för en slutlig lösning av den s. k. klockarfrågan. På sätt jag vid min anmälan av denna lagstiftningsfråga den 18 april 1947 närmare berörde, erfordras att snarast möjligt vissa undersökningar företagas för att utröna de konkreta förutsättningarna på varje ort för de nya kyrkomusikertjänsternas anordnande enligt de särskilda för dem avsedda tjänstetyperna. Undersökningen skulle i första hand få innebörden av en provindelning av stiften i kyrkomusikerdistrikt. Givet är, att detta utredningsarbete lämpligast bör uppdragas åt

domkapitlen. Då det emellertid måst antagas, att flertalet domkapitel skulle se sig ur stånd att utan någon tillfällig förstärkning av sin kanslipersonal med nödig skyndsamhet fullgöra denna särskilda arbetsuppgift, ha domkapitlen anmodats göra anmälan om det behov i sådant hänseende, som kunde förväntas uppkomma för dem. Med ledning av de uppgifter, som i anledning härav inkommit till departementet, har det erforderliga beloppet till täckande av här motsedda kostnader ansetts kunna beräknas till sammanlagt högst 30 000 kronor. De för ändamålet behövlige medlen synas lämpligen böra bestridas ur kyrkofonden.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att för anskaffande av arbetshjälp åt domkapitlen vid en preliminär indelning av stiftet i kyrkomusikerdistrikt må för budgetåret 1947/48 i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå högst 30 000 kronor.

Vad föredragande statsrådet sålunda under punkterna 1—8 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ake Bruhn-Möller.

Stockholm 1947 Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.

471665